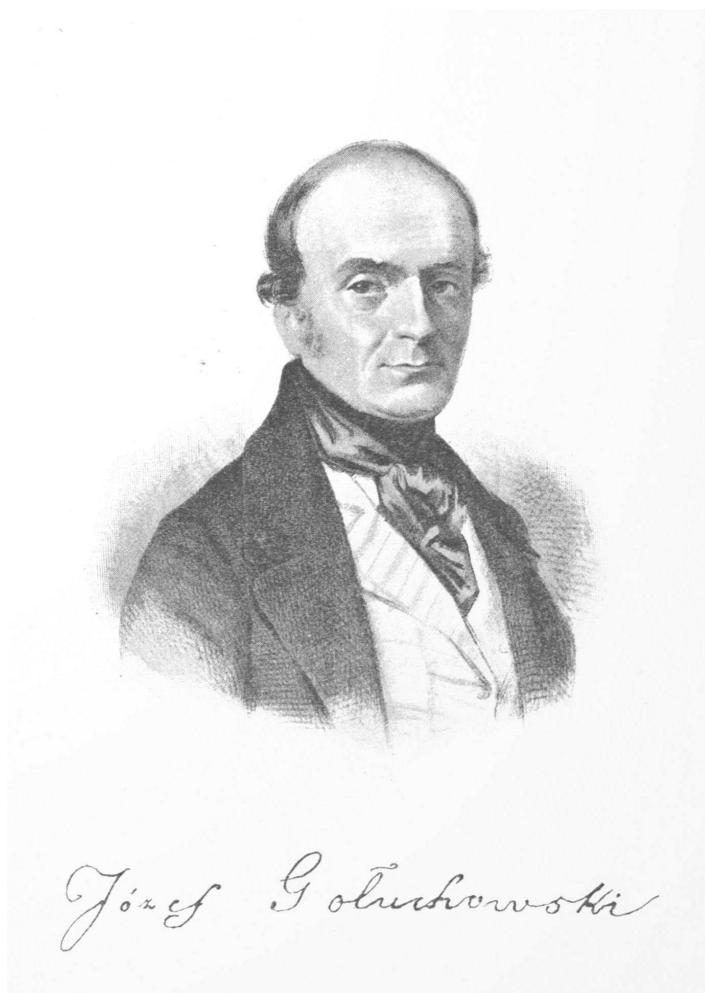

WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA
W KIELCACH
DZIAŁ INFORMACJI I BIBLIOGRAFII REGIONALNEJ

JÓZEF GOŁUCHOWSKI (1797-1858)

W 150. ROCZNICĘ ŚMIERCI

Bibliografia

KIELCE 2008

Opracowanie: **Beata Piotrowska**

Wersja elektroniczna: **Aneta Strzępka**
(Dział Digitalizacji i Zbiorów Cyfrowych)

ISBN 978-83-60108-90-1

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Kielcach

Dyrektor: Andrzej Dąbrowski

ul. ks. P. Ściegiennego 13, 25-033 Kielce

tel. (041) 361-53-51 ; (041) 34-470-74

e-mail biblioteka@wbp-kielce.one.pl

Nakład 50 egz.

SPIS TREŚCI

Przedmowa.....	4
Beata Piotrowska. Zapomniany filozof z Garbacza.....	6
Wykaz ważniejszych skrótów.....	12
Wykaz tytułów uwzględnionych czasopism oraz ich skrótów.....	13
I. BIBLIOGRAFIE.....	16
II. BIBLIOGRAFIA PODMIOTOWA.....	17
1. Twórczość.....	17
2. Listy. Dokumenty.....	22
III. BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA.....	24
1. O życiu i twórczości.....	24
2. Związki z Regionem Świętokrzyskim.....	38
INDEKS OSOBOWY.....	43
Wykaz źródeł, z których przejęto ilustracje.....	47

PRZEDMOWA

Bibliografia podmiotowo-przedmiotowa została opracowana w związku z przypadającą w 2008 roku 150. rocznicą śmierci znanego filozofa epoki romantyzmu - Józefa Wojciecha Gołuchowskiego.

Materiał bibliograficzny zebrany został na podstawie:

- *Bibliografii Filozofii Polskiej 1750-1830* / na podst. materiałów zebranych przez Adama Bara oprac. zespół pod kier. Alicji Kadler. - Warszawa 1955,
- *Bibliografii Filozofii Polskiej 1831-1864* / na podst. materiałów zebranych przez Adama Bara oprac. Alicja Kadler, Irena Raczyńska ; przy współudz. Barbary Skargi i Alicji Sawickiej, Warszawa 1960,
- *Bibliografii Filozofii Polskiej 1865-1895* / na podst. materiałów zebranych przez Adama Bara oprac. zespół pod kier. Alicji Kadler. - Warszawa, 1971,
- *Bibliografii polskiej XIX stulecia*. - Wyd. 2. T. 9, Gmach-Gzowski / pod red. Karola Estreichera. - Kraków, 1970,
- *Bibliografii polskiej XIX stulecia*. T. 2, (G-L) / Karol Estreicher. - Kraków, 1874,
- *Bibliografii literatury polskiej Nowy Korbut*. T. 7, Romantyzm, Hasła ogólne i rzeczowe hasła osobowe A-J. - Warszawa, 1968,
- *Literatury polskiej : od początków do wojny światowej* / Gabriel Korbut. T. 3, Od roku 1820 do roku 1863. - Warszawa, 1930,
- *Polskiej Bibliografii Literackiej 1944/45-1989*,
- *Przewodnika Bibliograficznego 1971-2004*,
- *Bibliografii Zawartości Czasopism 1944-2004*,
- *Bibliografii historii Polski* t. 1 (do roku 1795) i t. 2 (1795-1918) pod red. Heleny Madurowicz-Urbańskiej oraz t. 3 (1918-1945) pod red. Wiesława Bieńkowskiego,
- *Bibliografii historii Polski XIX wieku* t. 1-2 pod red. Stanisława Płoskiego i Władysława Chojnackiego,
- *Bibliografii Historii Polskiej* za lata 1938-1939, 1944-1947, 1949-1960, 1962-1963, 1965-1983, 1985-2004,
- *Bibliografii Kielecczyny 1945-1964* w oprac. Reginy Stupakowej,

- *Bibliografii województwa kieleckiego za 1981 r.* w oprac. Ludmiły Kowalczyk-Mroczkowskiej,
- *Bibliografii województwa kieleckiego 1982-1983* w oprac. Elżbiety Stec,
- *Bibliografii województwa kieleckiego 1984-1985* w oprac. Elżbiety Stec,
- Księgozbioru regionalnego i podręcznego Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach,
- Kartoteki terytorialnej województwa kieleckiego za lata 1970-1998, znajdujące się w Informatorium Działu Informacji i Bibliografii Regionalnej WBP,
- Baz komputerowych Biblioteki Narodowej w Warszawie (PB 1976-, BZCz 1996-2004, BZCz 2005, PRASA 2003-2004, PRASA 2005-),
- Baz komputerowych Bibliografii Regionalnej Województwa Świętokrzyskiego,
- *Bibliografii Warszawy : wydawnictwa ciągłe 1795-1863* / Muzeum Historyczne m.st. Warszawy ; red. nauk. Janusz Durko. - Wrocław ; Warszawa ; Kraków, 1992.

W kwestii uściślenia niektórych opisów bibliograficznych konsultowano się z wieloma bibliotekami w Polsce: uniwersyteckimi, pedagogicznymi, publicznymi, a także naukowymi: w Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Kielcach, Łodzi, Opolu, Poznaniu, Siedlcach, Toruniu, Warszawie, Wrocławiu oraz Zielonej Górze. Niektóre opisy bibliograficzne nie są kompletne ze względu na trudności w dotarciu do źródeł. Z tego samego powodu w niektórych opisach mogą występować błędy nie zawinione przez autorkę zestawienia. Zbieranie materiałów zakończono 30 października 2008 roku. Bibliografia zawiera 242 ponumerowane pozycje bibliograficzne. Całości towarzyszy wykaz skrótów, tytułów uwzględnionych czasopism oraz indeks osobowy.

Zapomniany filozof z Garbacza.

Józef Wojciech Gołuchowski urodził się 11 (lub 14) kwietnia 1797¹ roku w Łączkach Kucharskich w rodzinie ziemiańskiej. Po ukończeniu szkoły elementarnej w Tyńcu, w 1809 roku rozpoczął naukę w Rycerskiej Akademii Terecjańskiej w Wiedniu, gdzie po ukończeniu siedmioklasowego gimnazjum podjął studia matematyczne na Wydziale Filozoficznym. W wieku lat 18 napisał rozprawę „O znaczeniu historii”, a rok później „O wpływie matematyki na wykształcenie człowieka”, drukowaną w Wiedniu, przełożoną w roku 1825 przez Maurycego Mochnackiego w wydawanym przez siebie „Dzienniku Warszawskim”. W 1817 roku podjął studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim. W roku 1820 otrzymał tytuł magistra i przyjął profesurę w Liceum Warszawskim, w którym uczył matematyki i języka greckiego². W latach 1821-1822 kształcił się na Uniwersytecie w Heidelbergu. 12 sierpnia 1821 roku uzyskał stopień doktora filozofii na tym uniwersytecie za rozprawy „O filozofii moralnej” i „O Rzeczypospolitej Platona”. Studiował także w Erlangen, gdzie spotkał się z filozofem niemieckim epoki romantyzmu - Friedrichem Wilhelmem Schellingiem, który „czarem swojej fantazy ściągał zewsząd młodzież do wszechnicy bawarskiej³” i pod wpływem którego kształtował swoje poglądy filozoficzne. W Erlangen, w 1822 roku, Józef Gołuchowski wydał dzieło, które przyniosło mu sławę wybitnego filozofa - „Die Philosophie in ihrem Verhältnisse zum Leben ganzer Völker und einzelner Menschen” („Filozofia w stosunku do życia całych narodów i poszczególnych ludzi”). Książka ta, jak pisał Maurycy Straszewski „obok pierwszych poezyj Mickiewicza stanowi najwspanialszy wstęp do wielkiej epoki polskiego romantyzmu. Gdyby Gołuchowski nie był już nic więcej napisał, to ta jedna praca wystarczyłaby, aby mu zapewnić nie tylko jedno z pierwszorzędnych miejsc w dziejach myśli polskiej, ale także wybitne miejsce w dziejach filozofii XIX wieku w ogólności. Drugiej w tym rodzaju pracy powszechna

---

¹ B. J. Gawecki, *Gołuchowski Wojciech Józef h. Leliwa*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 8/2, z. 37, Wrocław [i in.] 1959, s. 262 ; M. Ciszewski, *Gołuchowski (Wojciech) Józef*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 5, Lublin 1989, s. 1278.

² W. Wąsik, *Historia filozofii polskiej*, t. 2, Warszawa 1966, s. 154.

³ *Wiek XIX : sto lat myśli polskiej : życiorysy, streszczenia, wyjątki*, pod red. Br. Chlebowskiego [i in.], t. 6, Warszawa 1911, s. 198.

literatura filozoficzna nie posiada"⁴. Polski przekład, którego dokonał Piotr Chmielowski, ukazał się dopiero w roku 1903 i nosił tytuł „Filozofia i życie”.

30 grudnia 1822 roku Józef Gołuchowski otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego filozofii Uniwersytetu Warszawskiego. Na konkurs o katedrę filozofii na Uniwersytecie Wileńskim napisał rozprawę „Zasady logiki, metafizyki i filozofii moralnej”, wyróżnioną przez Jana Śniadeckiego „*dla jasności wykładu i niepokalaności języka*”⁵. 13 czerwca 1821 roku Uniwersytet wybrał go trzynastoma głosami przeciw jednemu. Dopiero 27 października 1823⁶ (po dwumiesięcznym pobycie w Paryżu oraz studiach w Heidelbergu i Erlangen) Gołuchowski objął katedrę filozofii na Uniwersytecie Wileńskim, gdzie prowadził, ciesząc się ogromnym uznaniem wykłady z antropologii, logiki i filozofii moralnej. Jeden z Jego słuchaczy - Otto Ślizień, uczestnik powstania listopadowego, student wydziału fizyczno-matematycznego tak wspominał Józefa Gołuchowskiego w swoim pamiętniku:

*„Równie krótko, ledwo na kilka tygodni zajaśniał bardzo sympatycznymi lekcjami profesor filozofji Gołuchowski...Śliczną gładką polszczyzną i harmonijnym głosem się wystawiał; wykład lekcji pociągający, każdą treść umiał wyłożyć dla wszystkich przystępnie i zrozumiale; kobiety z gustem na jego lekcję uczęszczały...”*⁷. Wykłady Gołuchowskiego odbywały się w wielkiej sali chemicznej, która „*nie mogła pomieścić tych tłumów, cisnących się po światło pięknie, z elokwencyą rzadką głoszonej nauki; wśród nich wielu księży, nawet kobiet i starców widziano. Słuchacze wprost się upajali czarem wymowy Gołuchowskiego, w której jasność i polot myśli walczyły o lepsze z potocznością i obrazowością stylu, pięknnością samej polszczyzny*”⁸. 29 stycznia 1824 roku zawieszono Gołuchowskiemu wykłady. Stało się to na żądanie senatora Nikołaja Nowosilcowa, który przedstawił Gołuchowskiego jako „*człowieka niebezpiecznego*”⁹, i dopatrywał się w jego wykładach „*tendencji patryotycznej,*

---

⁴ M. Straszewski, *Myśl filozoficzna polska*, w: *Polska w kulturze powszechnej : dzieło zbiorowe / pod red. Feliksa Konecznego*. Cz. 1, Ogólna. - Kraków, 1918, s. 219.

⁵ *Wiek XIX...*, s. 197-198.

⁶ Tamże, s. 199.

⁷ O. Ślizień, *Z pamiętnika*, w: H. Mościcki, *Z filareckiego świata : zbiór wspomnień z lat 1816-1824*, Warszawa 1924, s. 141.

⁸ *Album biograficzne zasłużonych Polaków i Polek wieku XIX*, t. 1, wyd. staraniem i nakł. Maryi Chełmońskiej, Warszawa 1901, s. 294.

⁹ M. Czarnocki, *O tajnych towarzystwach*, w: H. Mościcki, *Z filareckiego świata : zbiór wspomnień z lat 1816-1824*, Warszawa 1924, s. 169.

chęci utworzenia filozofii narodowej”¹⁰, co tłumaczyło jego zdaniem „niezwykły zapał słuchaczy do nauki suchej, pozbawionej takiego uroku, jak poezya lub fizyka doświadczalna”¹¹. W sierpniu 1824 roku¹² filozof otrzymał formalną dymisję z Uniwersytetu Wileńskiego, opuścił Wilno i wrócił do Warszawy, gdzie 7 marca 1824 roku został członkiem korespondentem Towarzystwa Przyjaciół Nauk¹³.

W roku 1826¹⁴ Józef Gołuchowski porzucił naukę, osiadł w Garbaczku k. Waśniowa i poświęcił się wyteżonej pracy na roli. W przedmowie do „Dumań nad najwyższymi zagadnieniami człowieka, poprzedzonych historycznym rozwinięciem głównych systematów filozoficznych od Kanta do najnowszych czasów” pisał: „Bolesne było rozstanie się z nauką, w której wszystkie zapały młodości, wszystkie wysilenia obudzonej do myślenia duszy i wszystkie nadzieje przyszłości były ulokowane. Ale człowiek [...] nie jest panem nieprzyjrzanych mu okoliczności, a skoro ich nie może usunąć, powinien im czoło stawić i nie dać się przez nie zgruchotać [...]. Tak konsekwencya życia wymagała, i nie przyniosłoby to honoru temu, co około nauk chodził, gdyby się w praktycznym życiu niedołągą okazał i w nowym zawodzie rady sobie dać nie umiał”¹⁵.

Józef Gołuchowski doprowadził zaniedbany majątek w Garbaczku do rozkwitu - wybudował tu gorzelnię, przyjmował praktykantów agronomii, wycieczki młodzieży z Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego w Marymoncie. „Właściciel Garbaczka przez lat dwadzieścia z górą mieszkał przy gorzelni, w kilku skromnych pokojach, nie znając co zbytek i próżna wystawność, a przecież z najdalszych okolic kraju zjeżdżali się tu ludzie poważni wiekiem i nauką, często wysokie społeczne zajmujący stanowisko, zjeżdżała się młodzież chciwa wiedzy, aby się czegoś nauczyć, aby na własne przekonać się oczy, jak można myślą sięgać w najwyższe dostępne dla niej sfery, a nie zapomnieć i o ziemi... Tutaj rok rocznie niemal pan Wojciech Jastrzębowski, b. nauczyciel Instytutu agronomicznego w Marymoncie, przyprowadzał wychowalców

---

¹⁰ A. Kraushar, *Towarzystwo Królewskie Przyjaciół Nauk*, ks. III, Warszawa 1905, s. 73-74.

¹¹ *Wiek XIX...*, s. 199.

¹² W. Wąsik, *Historia filozofii polskiej*, t. 2, Warszawa 1966, s. 156.

¹³ *Wiek XIX...*, s. 199.

¹⁴ *Wielka Encyklopedia Powszechna Ilustrowana*, t. 25, Warszawa 1900 podaje datę 1846 (s. 350) ; data - ok. 1829 podana jest przez Stefana Zabieglika w artykule *Z romantycznym uniesieniem*, „Teraz” 2008, nr 4, s. 8.

¹⁵ *Dumania nad najwyższymi zagadnieniami człowieka, poprzedzone historycznym rozwinięciem głównych systematów filozoficznych od Kanta do najnowszych czasów*, s. XV-XVI.

swoich, aby im na żywym okazać przykładzie, czego dokazać mogą silna wola, umiejętna praca i doświadczenie wsparte nauką” - pisał Adolf Hennelel¹⁶. W 1830 roku Gołuchowski ożenił się z Magdaleną z Gołuchowskich Gołuchowską, wdową po swoim bracie Leopoldzie. Na początku powstania listopadowego pojechał do Warszawy, gdzie wygłosił kilka odczytów, a po kapitulacji Warszawy wrócił na wieś do Garbacza. Prawdopodobnie za działalność powstańczą aresztowano go w 1835 roku i więziono przez pięć miesięcy w warszawskiej Cytadeli. W 1839 roku wyjechał wraz z żoną na kurację do Gräffenbergu. 23 listopada 1823 roku odwiedził ponownie Schellinga w Berlinie. W roku 1846, pod wpływem wydarzeń w Galicji (powstanie chłopskie) Józef Gołuchowski „...wskazywał drogę umiarkowanych reform społecznych opartych na odnowie moralnej człowieka i narodu...”¹⁷ w książkach: „O chłopach” (Lwów, 1847), „Kwestya włościańska w Polsce” (Lwów, 1849) i „Rozbiór kwestyi włościańskiej w Polsce” (Poznań, 1851).

Józef Gołuchowski odwiedzał często generała Kazimierza Tańskiego, właściciela Chmielnika, kawalera Legii Honorowej, uczestnika bitew napoleońskich w Łagiewnikach k. Chmielnika. Napisał też mowę pogrzebową i opisał pogrzeb generała, który zmarł 7 marca 1853 roku¹⁸.

„*Pomnikowem polskiem dziełem filozoficznym Gołuchowskiego*”, „*książką kapitalną*”, w której zawarł „*najważniejsze wyniki intelektualnego swego życia*” - jak pisał Lucyan Uziębło¹⁹ jest napisane przed śmiercią dwutomowe dzieło „*Dumania nad najwyższymi zagadnieniami człowieka, poprzedzone historycznym rozwinięciem głównych systematów filozoficznych od Kanta do najnowszych czasów*”. Książka ukazała się już po śmierci filozofa - w 1861 roku. „*Dumania...*” pisał Gołuchowski, jak sam określił we wstępie, „*ażeby obalić „kalumnię” w pismach poznańskich na siebie rzuconą, że się dla robienia majątku sprzeniewierzył nauce*”²⁰. Uważał ogłoszenie dzieła za sprawę honoru: „*To pismo, co teraz na widok publiczny wychodzi, ma świadczyć, że coś wyższego jak robienie majątku dręczyło, poruszało tego, co je*

---

¹⁶ A. Hennelel, *Józef Gołuchowski*, „Tygodnik Ilustrowany” 1860, nr 20, s. 161.

¹⁷ M. Ciszewski, *Gołuchowski (Wojciech) Józef*, w: *Encyklopedia katolicka*, t. 5, Lublin 1989, s. 1278 ; *Gołuchowski Józef (Wojciech)*, w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii*, t. 4, Lublin 2003, s. 35.

¹⁸ St. Rogala, *Chmielnik - miasto i gmina*, Kielce 1998, s. 33.

¹⁹ *Album biograficzne...*, s. 296.

²⁰ *Wiek XIX...*, s. 201.

w świat wysyła”²¹. Zdaniem Jerzego Szackiego²² „Dumania...” nie są dziełem w pełni oryginalnym, ponieważ stanowią adaptację popularnego wówczas podręcznika Heinricha Moritza Chalybäusa pt. „Historische Entwicklung der spekulativen Philosophie von Kant bis Hegel”.

Józef Wojciech Gołuchowski zmarł 22 listopada 1858 roku w Garbacz. Po Jego śmierci Józef Edward Abłamowicz tak napisał: „...*tez zdroje płyną dziś w jego ukochanych Sandomierskich stronach. Wy Sandomierzanie [...] straciliście Nestora waszój okolicy, tę gwiazdę jasno-promienną, co taki urok rzucała na wasze strony!... Garbacz, ta świątynia nauki, w której tyle dni przepędzał na pracy i trudach, osierocony dziś został*”²³. Wraz z żoną Magdaleną, która zmarła 10 dni po nim, Józef Gołuchowski pochowany został w krypcie kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha w Mominie. Znajduje się tam epitafium marmurowe ufundowane przez późniejszego właściciela Garbacza, Ksawerego Jagnińskiego z napisem: „*Ś. † P. J. G. Filozofowi Chrześcijańskiemu zmarłemu w Garbacz dn. 22 listopada 1858 r. i tu wraz z żoną swoją Magdaleną z Gołuchowskich Gołuchowską spoczywającym, siostrzeniec Xawery Jagniński pomnik ten postawił*”²⁴. Dwór w Garbacz, w którym mieszkał filozof spłonął po wojnie. W Garbacz - w parku podworskim, „Katalog zabytków sztuki w Polsce”, wydany w 1959 roku, odnotowywał „*kamienny z 2 poł. XIX w., silnie uszkodzony pomnik Józefa Gołuchowskiego*”²⁵. Pomnik ten nie przetrwał do naszych czasów. Obecny właściciel części majątku filozofa odbudował Jego popiersie, które stoi w głębi parku.

W dniach 13-14 września 2008 roku w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa zorganizowanych w Ostrowcu Świętokrzyskim przez Koło Przewodników Świętokrzyskich PTTK, Miejskie Centrum Kultury oraz czasopismo „Wiadomości Świętokrzyskie” odbyła się sesja pod nazwą „Śladami wielkich postaci Ziemi

---

²¹ *Dumania nad najwyższymi...*, s. XVII.

²² J. Szacki, *Gołuchowski Józef Wojciech (1797-1858, w: Filozofia w Polsce : słownik pisarzy*, Wrocław [i in.] 1971, s. 98-99.

²³ J. E. Abłamowicz, *Korrespondencya Gazety Warszawskiej*, „Gazeta Warszawska” 1858, nr 337, s. 4.

²⁴ J. Wiśniewski, *Dekanat opatowski*, Radom 1907, s. 260.

²⁵ *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 3, województwo kieleckie, pod red. J. Z. Łozińskiego i B. Wolff, z. 7, powiat opatowski, Warszawa 1959, s. 17.

Ostrowieckiej”, na której referat pt. „Józef Wojciech Gołuchowski - uczony i gospodarz” wygłosiła Monika Bryła-Mazurkiewicz²⁶.

Beata Piotrowska

---

²⁶ K. Fałdrowicz, *Wokół wybitnych postaci z naszego regionu*, „Wiadomości Świętokrzyskie” 2008, nr 37, s. 5.

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW

aut.	autor	portr.	portret (y)
bibliogr.	bibliografia	poz.	pozycja (e)
cz.	część	przedm.	przedmowa
dn.	dnia	przedr.	przedruk
dod.	dodatek	przekł.	przekład
err.	errata	przeł.	przełożył (a)
et al.	et alli (łac.) - i inni	pt.	pod tytułem
etc.	et cetera (łac.) - i tak dalej	pw.	pod wezwaniem
fragm.	fragment	r.	rok
fr.	francuski	R.	Rocznik
h.	herbu	rec.	recenzja
i in.	i inni (e)	red.	redaktor, redakcja
il.	ilustracja (e)	ref.	referat
im.	imienia	Rez.	Rezume
jęz.	język	s.	strona (y)
k.	Karta (y)	ser.	seria
kier.	kierunek	sprost.	sprostowanie
ks.	książka	streszcz.	streszczenie
m.in.	między innymi	św.	święta (y)
nakł.	nakład	T., t.	tom
nauk.	naukowa (y)	tabl.	tablica (e)
niem.	niemiecki	tłum.	tłumaczył (a)
nr	numer	uzup.	uzupełnione
oprac.	opracował (a)	właśc.	właściwie
podst.	podstawie	współudz.	współudział
pol.	polski	wyd.	wydanie, wydano
poł.	połowa	z.	zeszyt
pomn.	pomnożony	Zsfassung.	Zusammenfassung

WYKAZ TYTUŁÓW UWZGLĘDNIONYCH CZASOPISM ORAZ ICH SKRÓTÓW

Alma Mater Vilnensis - Wilno

Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce - Kraków

Arch. Hist. Filoz. Myśli Społ. - Archiwum Historii Filozofii i Myśli
Społecznej, Warszawa

Arch. Komisji do Badania Historii Filozofii w Polsce - Archiwum Komisji do
Badania Historii Filozofii w Polsce, Kraków

Ateneum - Poznań

Ateneum Pol. - Ateneum Polskie, Lwów

Ateneum Wileńskie - Wilno

Bibl. Warsz. - Biblioteka Warszawska, Warszawa

Blok-Notes Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, Warszawa

Bluszcz - Warszawa

Bulletin International de L'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres -
Kraków

Czas - Kraków

Dz. Pol. - Dziennik Polski

Dz. Powsz. Kraj. - Dziennik Powszechny-Krajowy, Warszawa

Dz. Poznański - Dziennik Poznański, Poznań

Dz. Wileński - Dziennik Wileński, Wilno

Echo - Warszawa

Gaz. Codz. - Gazeta Codzienna, Warszawa

Gaz. Krak. - Gazeta Krakowska, Kraków

Gaz. Lit. - Gazeta Literacka, Warszawa

Gaz. Lwowska - Gazeta Lwowska, Lwów

Gaz. Roln. - Gazeta Rolnicza, Warszawa

Gaz. Warsz. - Gazeta Warszawska, Warszawa

Gł. Narodu - Głos Narodu, Kraków

Goniec Pol. - Goniec Polski, Poznań

Gość Niedz. (Sandom.) - Gość Niedzielny (Sandomierz)

Haliczanin - Lwów

Istoričeskij Věstnik - Petersburg

*Jana Jaworskiego Kalendarz Astronomiczno-Gospodarski na Rok Zwyczajny
1860, Warszawa*

*Kal. Warsz. J. Ungra - Kalendarz Warszawski Józefa Ungra, Warszawa
Kierunki - Warszawa*

Kron. Rodz. - Kronika Rodzinna, Warszawa

*Kron. Wiad. Kraj. Zagranicznych - Kronika Wiadomości Krajowych
i Zagranicznych, Warszawa*

Książka - Warszawa

Kult. i Eduk. - Kultura i Edukacja, Toruń

Kur. Pol. - Kurjer Polski, Warszawa

Kur. Warsz. - Kurier Warszawski, Warszawa

Kwart. Filozof. - Kwartalnik Filozoficzny, Kraków

Kwart. Hist. - Kwartalnik Historyczny, Lwów

Magazin für die Literatur des Auslandes - Berlin ; Leipzig

Mokslas ir Gyvenimas - Wilno

Muzeum - Lwów

Myśl Filozof. - Myśl Filozoficzna, Warszawa

Nasz. Prz. - Nasz Przegląd, Warszawa

Nowa Książ. - Nowa Książka, Warszawa

Nowa Polska - Warszawa

Noworocznik Lit. - Noworocznik Literacki, Wilno

PAL - Przegląd Artystyczno-Literacki, Toruń

Pam. Gosp. - Pamiętnik Gospodarski

Pam. Lit. - Pamiętnik Literacki, Lwów

*Pam. Tow. Liter. A. Mickiewicza - Pamiętnik Towarzystwa Literackiego
im. Adama Mickiewicza, Lwów*

Pam. Warsz. - Pamiętnik Warszawski, Warszawa

Philosophische Monatshefte - Leipzig

Podróże i Marzenia - Warszawa

Postęp - Wiedeń

Powsz. Pam. Nauk i Umiejętności - Powszechny Pamiętnik Nauk i Umiejętności

Principia - Lublin

Problemos - Wilno

Prz. Filozof. - Przegląd Filozoficzny, Warszawa

Prz. Hum. - Przegląd Humanistyczny, Warszawa

Prz. Nauk - Przegląd Naukowy, Warszawa

Prz. Pol. - Przegląd Polski, Kraków

Prz. Pozn. - Przegląd Poznański, Poznań

Przemiany - Kielce

Rocz. Cesarsko-Królewskiego Tow. Nauk. Krakowskiego - Rocznik Cesarsko-Królewskiego Towarzystwa Naukowego Krakowskiego, Kraków

Rocz. Pol. Tow. Heraldycznego we Lwowie - Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie, Kraków

Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego, Poznań

Ruch Filozof. - Ruch Filozoficzny, Lwów

Sfinks - Warszawa

Spraw AU - Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Akademii Umiejętności, Kraków

Spraw PAU - Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności, Kraków

Teraz - Kielce

Tyg. Lit. - Tygodnik Literacki, Poznań

Tyg. Petersburski - Tygodnik Petersburski, Petersburg

Tyg. Powsz. - Tygodnik Powszechny, Kraków

Der Wanderer - Wiedeń

Wiad. Pol. - Wiadomości Polskie, Paryż

Wiad. Świętokrz. - Wiadomości Świętokrzyskie, Ostrowiec Świętokrzyski

Wieniec - Warszawa

Zesz. Nauk. / Politechnika Częstochowska, Nauki Społ.-Ekon. - Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Nauki Społeczno-Ekonomiczne, Częstochowa

Zesz. Nauk. / Uniwersytet Łódzki, Ser. 1 - Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź

Zesz. Sandom. - Zeszyty Sandomierskie, Sandomierz

I. BIBLIOGRAFIE

1. BARANOWSKI, Henryk. Uniwersytet Wileński 1579-1939 : bibliografia za lata 1945-1982 / Polska Akademia Nauk. Instytut Historii Nauki, Oświaty i Techniki. - Wrocław [i in.], 1983. - S. 70 : poz. 647-649 [Józef Gołuchowski]
2. BIBLIOGRAFIA Filozofii Polskiej 1750-1830 / na podst. materiałów zebranych przez Adama Bara oprac. zespół pod kier. Alicji Kadler. - Warszawa, 1955. - S. 37-38
3. BIBLIOGRAFIA Filozofii Polskiej 1831-1864 / na podst. materiałów zebranych przez Adama Bara oprac. Alicja Kadler, Irena Raczyńska ; przy współudź. Barbary Skargi i Alicji Sawickiej, Warszawa 1960. - S. 74-85
4. BIBLIOGRAFIA Filozofii Polskiej 1865-1895 / na podst. materiałów zebranych przez Adama Bara oprac. zespół pod kier. Alicji Kadler. - Warszawa, 1971. - S. 101
5. BIBLIOGRAFIA Literatury Polskiej Nowy Korbut. T. 7, Romantyzm / oprac. Irmina Śliwińska, Stanisław Stupkiewicz. - Warszawa, 1968. - S. 397-402 : Gołuchowski Józef
Także krótki życiorys.
6. ESTREICHER, Karol. Bibliografia Polska XIX. stolecia. T. II, (G-L). - Kraków, 1874. - S. 58-59 : Gołuchowski Józef
7. ESTREICHER, Karol. Bibliografia Polska XIX stulecia. T. IX, Gmach-Gzowski. - Wyd. 2. - Kraków, 1970. - S. 74-76 : Gołuchowski Józef (Wojciech Józef; 1797-1858)
8. HARASSEK, Stefan. Józef Gołuchowski : zarys życia i filozofii. - Kraków, 1924. - S. 558-568
9. KORBUT, Gabrjel. Literatura polska od początków do wojny światowej. T. 3, Od roku 1820 do roku 1863. - Wyd. 2. - Warszawa, 1930. - S. 359-361 : Józef Gołuchowski
Także krótka nota biograficzna.
10. TATARKIEWICZ, Władysław. Historia filozofii. T. 2, Filozofia nowożytna do roku 1830. - Wyd. 17. - Warszawa, 1999. - S. 287 : [Informacja bibliograficzna]

II. BIBLIOGRAFIA PODMIOTOWA

1. TWÓRCZOŚĆ

11. ANSICHT des Einflusses der Mathematik auf die Bildung des Menschen, welche bei Gelegenheit einer besonderen und strengeren Prüfung aus dieser Wissenschaft... geäußert hat. - Wien, 1816. - 38 s.

Przekład polski - Maurycego Mochnackiego - „O wpływie matematyki na wykształcenie człowieka” - w *Dzienniku Warszawskim*. - 1825, t. 2, nr 5, s. 3-36.

Rec.: // *Gaz. Lwowska*. - 1817, nr 22, dod. Rozmaitości, s. 176, s. 3-36 ; *Kal. Warsz. J. Ungra*. - 1851, s. 1-8 ; // *Gaz. Lit.* - 1822, s. 179.

12. O WPŁYWIE matematyki na wykształcenie człowieka : [fragm.] // *Gaz. Warsz.* - 1859, nr 40, s. 5-6

Fragment dzieła *Ansicht des Einflusses der Mathematik auf die Bildung des Menschen (O wpływie matematyki na wykształcenie człowieka)*.

13. O WPŁYWIE matematyki na kulturę, której zasadami są Estetyka, Matematyka i Filozofia piękna // *Gaz. Krak.* - 1817, nr 71, s. 875-876

Fragment dzieła *Ansicht des Einflusses der Mathematik auf die Bildung des Menschen (O wpływie matematyki na wykształcenie człowieka)*.

14. DIE BARBARESKEN // *Der Wanderer*. - 1816

15. BIERNACKI, A.: Edwarda Rastawieckiego „Imionnik narodowy” // *Blok-Notes Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza*. - 1978, s. 173-210

Na s. 183 krótki wpis (tekst) autorstwa J. Gołuchowskiego (pod datą 8 października 1856 r.).

16. CYPRIAN Baczyński // W: *Pamiętnik Świętokrzyski 1930* / pod red. Aleksandra Patkowskiego. - Kielce, 1931. - S. 273-275

W artykule pt. „Sandomierzanie w setną rocznicę : ze wspomnień i archiwów rodzinnych”. Mowa na pogrzebie Cypriana Baczyńskiego.

17. CZARKOWSKI, Ludwik: Józefa Gołuchowskiego niedoszła mowa na posiedzeniu publicznym Uniwersytetu Wileńskiego 12 VII (30 VI) 1824 : notatka bibliograficzna // *Ateneum Wileńskie*. - 1923, nr 3/4, s. 533-539

Zawiera m.in. pierwszą część rękopisu pt. „O cierpieniach w tym życiu...”.

18. CZEM NIE JEST i czym jest filozofia : wyjątek z rozprawy konkursowej // *Noworocznik Lit.* - 1843, s. 160-174

DUMAŃIA
NAD NAJWYŻSZEMI ZAGADNIENIAMI
CZŁOWIEKA,
poprzedzone
HISTORYCZNÉM ROZWINIĘCIEM
GŁÓWNYCH SYSTEMATÓW FILOZOFICZNYCH
OD KANTA DO NAJNOWSZYCH CZASÓW.

przez

Józefa Gołuchowskiego,

Autora „Rozbioru kwestyi włościańskiej“ i t. d.

Tom I,

WILNO.

Nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego.

1861.

1. Strona tytułowa tomu 1 *Dumań nad najwyższymi zagadnieniami człowieka, poprzedzonych historycznym rozwinięciem głównych systematów filozoficznych od Kanta do najnowszych czasów* (Wilno 1861).

19. DUMANIA nad najwyższymi zagadnieniami człowieka, poprzedzone historycznym rozwinięciem głównych systematów filozoficznych od Kanta do najnowszych czasów. T. 1-2. - Wilno : Nakł. Józefa Zawadzkiego, 1861

Rec.: // *Bibl. Warsz.* - 1861, t. 3, s. 429-430 ; ZIEMIĘCKA, Eleonora // *Kron. Wiad. Kraj. Zagranicznych.* - 1860, nr 5, s. 1-3 ; nr 10, s. 1-2 ; nr 11, s. 1-2 ; nr 12, s. 1-2 ; ZIEMIĘCKA, Eleonora. *Studia.* - Wilno, 1860. - S. 115-148 : „Dumania nad najwyższymi zagadnieniami człowieka” - Józefa Gołuchowskiego.

20. DUMANIA nad najwyższymi zagadnieniami człowieka, poprzedzone historycznym rozwinięciem głównych systematów filozoficznych od Kanta do najnowszych czasów : wyjątek z t. 2 // *Wieniec* (Warszawa). - T. 2 (1858), s. 1-18

Fragment.

21. FILOZOFIA i myśl społeczna w latach 1831-1864 / wybrał, wstępem opatrzył Andrzej Walicki ; noty bio-bibliograficzne Adam Sikora, Andrzej Walicki ; oprac. tekstów Jan Garewicz. - Warszawa, 1977. - S. 779-783 : Miłość jako sprawa spekulacji

Na podst. „Dumań nad najwyższymi zagadnieniami człowieka...” (Wilno 1861, t. 2, s. 369-377).

22. GEMEINGEIST // *Der Wanderer.* - 1816

23. GŁOS żałobny nad grobem śp. J. W. z Xsiażąt Sanguszków pierwszych ślubów Mokronowskiej, powtórnych Zielonkowej : dnia 28 lutego 1827 wyrzeczony. - Warszawa : Druk. Gazety Polskiej, 1827

24. IDEA życia : wyjątek z rozprawy konkursowej // *Noworocznik Lit.* - 1843, s. 69-74

O rozwoju duchowym jako celu życia.

Rec.: // *Tyg. Petersburski.* - 1843, nr 62, s. 366-367.

25. IWASZKIEWICZ, Janusz: Głos sprzed wieku // *Gaz. Warsz.* - 1924, nr jubileuszowy, s. 16

Zawiera m.in. przedruk mowy J. Gołuchowskiego z 18 I 1831.

26. JAWORSKI, Wit. Poezja filozofów. - Kraków ; Wrocław, 1983. - S. 35-351 : Józef Gołuchowski (1797-1858) : Filozofia i życie / tłum. P. Chmielowski Fragment części „Zupełna bezzasadność życia codziennego”.

27. KRAKAU und seine Umgebungen // *Der Wanderer.* - 1817

28. KWESTIA reformy Żydów. - Lipsk : Nakł. Księgarni Zagranicznej, 1854 Pod pseud. Klemens Przewor.

29. KWESTYA włościańska w Polsce podług właściwych swoich pierwiastków przed sąd opinii publicznej wytoczona i poprzedzona projektem, w jaki sposób chłopom w Polsce, a nawet w Rosyi dopomódz można do nabycia własności gruntowej bez nadwężenia zasad porządku publicznego : rzecz wyjęta z rękopismu w r. 1847 napisanego przez niewiadomego autora. - Lipsk : Nakł. Księgarni Zagranicznej, 1849

Rec.: // *Prz. Pozn.* - 1849, t. 9, s. 784, 385-400, 701-705 [niekolejna numeracja stron mimo ciągłości tekstu] ; // *Dz. Pol.* - 1850, nr 25, 26.

30. MOWY polityczne : [fragm.] // *Dz. Powsz.-Kraj.* - 1831, nr 18, s. 68 ; nr 22, s. 87-88 ; nr 25, s. 102

31. [NARÓD o tyle jest narodem...] // W: Sztambuch romantyczny / Andrzej Biernacki. - Kraków, 1994. - S. 315

Wpis z 8 października 1856 roku do „Imiennika Narodowego Edwarda Rastawieckiego”.

32. O CHŁOPACH. - Lipsk : Nakł. Księgarni Zagranicznej, 1847

33. O CIERPIENIACH w tym życiu : mowa miana na posiedzeniu Ces. Wileńskiego Uniwersytetu dn. 12 lipca 1824. Cz. 2 : O cierpieniach ludzkich // *Noworocznik Lit.* - 1838, s. 107-144

34. O CIERPIENIU / oprac. S.Z. // *Principia.* - T. 35/36 (2003/2004), s. 93-122

35. O NATURALNYM dążeniu człowieka do Boga // W: *Zarysy filozofii katolickiej.* - Warszawa, 1857. - S. 287-297

36. OTWARCIE kursu filozofii w Wilnie w r. 1822/1823 [właśc. 15/27 X 1823] // *Bibl. Warsz.* - 1842, t. 2, s. 225-258 // *Kron. Rodz.* - 1890, nr 13, s. 387-392 ; nr 14, s. 423-427 ; nr 15, s. 451-457 ; nr 16, s. 484-487 ; nr 17, s. 516-519 ; nr 18, s. 549-554

Tekst przemówienia o zakresie i celu filozofii.

Rec.: K. // *Prz. Nauk.* - 1842, t. 4, nr 36, s. 1407-1412 ; WRÓBLEWSKI, N. // *Prz. Nauk.* - 1843, t. 1, nr 5, s. 191.

Sprost.: Do Redakcyi Biblioteki Warszawskiej (pisane w Garbacz, 17 maja 1842 roku.) // *Bibl. Warsz.* - 1842, t. 2, s. 716-717.

37. GOŁUCHOWSKI Józef. The peasant question in Poland // W: *Polish perspectives on communism : an anthology.* - Lanhan, 2004. - S. 35-39

Kwestia włościańska w Polsce.

38. DIE PHILOSOPHIE in ihrem Verhältnisse zum Leben ganzer Völker und einzelner Menschen. - Erlangen : J. J. Palm und Ernst Enke, 1822. - 219 s.

Dzieło dedykowane F. W. Schellingowi.

Rec.: // *Pam. Warsz.* - 1823, t. 4, s. 44-50.

Przekład polski - Filozofia i życie / przekł. z niem. i wstęp Piotr Chmielowski ; red. Henryk Struve. - Warszawa, 1903.

Rec.: MAHRBURG, A. // *Książka*. - 1903, nr 10, s. 353-356.

Przekład rosyjski - WEŁŁAŃSKI, D. Sočinenie iz nemeckago jazyka perevedeno Danilom Vellanskim. - Petersburg, 1834 ;

Przekład polski - Ksawery Bronikowski. Filozofia w stosunku do życia całych ludów i pojedynczych ludzi - w rękopisie.

Przekład fr.: CZETWERTYŃSKA Tekla.ze Śliźniów - w rękopisie.

39. PRAWO własności // *Pam. Gosp.* - 1849, z. 43, s. 277-279

Fragment „Kwestii włościańskiej w Polsce...”.

40. REDE gesprochen zu Berlin am 1. Februar 1846 von Dr. Joseph v. Goluchowski bei Gelegenheit eines Festmahls, das derselbe zur Nachfeier des am 27. Januar eingetroffenen Geburtstagsfestes des Hrn. geheimen Raths von Schelling veranstaltet hatte. - Berlin, 1846. - 15 s.

Na cześć F. W. Schellinga.

Rec.: MAJORKIEWICZ, J. // *Prz. Nauk.* - 1846, t. 3, nr 2, s. 802-804.

41. REFLEKSJA i wiara : z tejże rozprawy // *Noworocznik Lit.* - 1843, s. 75-88

42. ROZBIÓR kwestii włościańskiej w Polsce i w Rosji w r. 1850. - Poznań : w komisie Księgarni J. K. Żupańskiego, 1851

43. ROZPRAWA Konkursowa 1821 / oprac. Tadeusz Kozanecki. - Rez. // *Arch. Hist. Filoz. Myśli Społ.* - T. 8 (1962), s. 261-311

44. DIE SALZBERGWERKE zu Wieliczka und Bochnia von ihrer historischen Seite betrachtet // *Der Wanderer*. - 1816

45. SKIZZEN einer Reise nach Constantinopel des Freiherrn L. B. Stürmer, in den letzten Monaten des Jahres 1816 / oprac. Józef Gołuchowski. - Peszt, 1817

Opis podróży ułożony przez Gołuchowskiego na podstawie materiałów otrzymanych od barona Stürmera.

46. SPOSÓB leczenia cholery za pomocą zimnej wody szczęśliwym skutkiem uwieńczony. - Warszawa : Druk. Józefa Ungra, 1849

47. ŚWIATOWOŚĆ w stosunku do obyczajów uważana. - Poznań : w Księgarni N. Kamieńskiego i Spółki, 1852

Wydanie pierwsze.

48. ŚWIATOWOŚĆ w stosunku do obyczajów uważana // *Czas.* - 1853, nr 171-179

49. ŚWIATOWOŚĆ w stosunku do obyczajów uważana. - Wyd. 2. - Kraków : w Księgarni Katolickiej, 1856

50. ŚWIATOWOŚĆ w stosunku do obyczajów uważana // W: *Snopek literacki* : dzieło zbiorowe ułożone staraniem Pauliny Wilkońskiej. - Poznań, 1857. - S. 9-58

2. LISTY. DOKUMENTY

51. BIELIŃSKI, Józef: Jeszcze jeden przyczynek do życiorysu Józefa Gołuchowskiego // *Prz. Filozof.* - R. 6 (1903), z. 3, s. 304-312

52. BIELIŃSKI, Józef: Józef Gołuchowski : [Pierwszy pobyt w Warszawie, pierwsza profesura] : zbiór dokumentów // *Bibl. Warsz.* - 1905, t. 4, s. 281-305

Rec.: WASYLEWSKI, St. // *Pam. Lit.* - R. 5 (1906), s. 246-249.

Podania do Komisji Wydziałów Religijnych i Oświecenia Publicznego z 1817-1821.

53. CHMIEŁOWSKI, Piotr: Przyczynek do dziejów, życia i działalności Józefa Gołuchowskiego... = poz. 76

Głównie o poglądach filozoficznych; na podstawie listów pisanych do Eleonory Ziemięckiej.

54. DO ADAMA Czartoryskiego z 23 II 1823 / ogł. L. Dębicki // W: Puławy (1762-1830). T. 4 / L. Dębicki. - Lwów, 1888. - S. 276-279

W sprawie przyszłej profesury na Uniwersytecie Wileńskim.

55. DO ADAMA Czartoryskiego z 19 III 1834 // W: Józef Gołuchowski : zarys życia i filozofii / S. Harassek. - Kraków, 1924. - S. 500-504

M.in. o polityce europejskiej.

56. DO J.S. BANDTKIEGO z 9 III 1821 / podał H. Kopia // *Pam. Lit.* - R. 3 (1904), z. 4, s. 652-653

O pomoc w uzyskaniu stopnia doktora filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego.

57. DO JÓZEFA Morawskiego z 3 IV 1842 // *Bibl. Warsz.* - 1842, t. 2, s. 637-664

O stosunku wiedzy do wiary i o zadaniach filozofii.

Rec.: WRÓBLEWSKI, N. // *Prz. Nauk.* - 1843, t. 1, nr 5, s. 192.

58. Do KOMISJI Wyznań i Oświecenia z lat 1817-1821 // *Bibl. Warsz.* - 1905, t. 4

59. DO M. NOWOSILCOWA z 1825 / ogł. T. Jachimowski // *Arch. Komisji do Badania Historii Filozofii w Polsce.* - T. 5 (1933)

60. DO ROMUALDA HUBEGO z 17 VII 1857 / ogł. Stanisław Posner // *Prz. Filozof.* - R. 17 (1914), z. 2, s. 286-287

Dot. wydania dzieła „Dumania nad najwyższymi zagadnieniami człowieka”.

61. DO TOWARZYSTWA Król. Przyjaciół Nauk w Warszawie z 1825 // W: *Towarzystwo Królewskie Przyjaciół Nauk 1800-1832.* T. 6 / ogł. A. Kraushar. - Kraków ; Warszawa, 1905. - S. 153-154

Zrzeczenie się godności członka Towarzystwa.

62. J. GOŁUCHOWSKI prosi o delegację zagraniczną dla studyów : Warszawa 19 marca 1821 // W: *Materyały do Dziejów Piśmiennictwa Polskiego i Biografii Pisarzy Polskich.* T. 2, 1526-1830 / zebrał Teodor Wierzbowski. - Warszawa, 1978. - S. 197

Reprint wyd. z roku 1904.

63. J. GOŁUCHOWSKI prosi o delegację zagraniczną dla studyów : Warszawa 19 marca 1821 // W: *Materyały do Dziejów Piśmiennictwa Polskiego i Biografii Pisarzy Polskich.* T. 2, 1526-1830 / zebrał Teodor Wierzbowski. - Warszawa, 1904. - S. 197

64. JÓZEFA Gołuchowskiego program uniwersyteckiego kursu prawa naturalnego : Warszawa 9 sierpnia 1820 // W: *Materyały do Dziejów Piśmiennictwa Polskiego i Biografii Pisarzy Polskich.* T. 2, 1526-1830 / zebrał Teodor Wierzbowski. - Warszawa, 1904. - S. 194-196

65. JÓZEFA Gołuchowskiego program uniwersyteckiego kursu prawa naturalnego : Warszawa 9 sierpnia 1820 // W: *Materyały do Dziejów Piśmiennictwa Polskiego i Biografii Pisarzy Polskich.* T. 2, 1526-1830 / zebrał Teodor Wierzbowski. - Warszawa, 1978. - S. 194-196

Reprint wyd. z roku 1904.

66. KORESPONDENCJA filozoficzna między Józefem Morawskim (z Oporowa) a Józefem Gołuchowskim (1842) / podał Franciszek Chłapowski // *Roczniki Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego.* - T. 32 (1906), s. 1-52

Odbitka: Poznań : „Dziennik Poznański”, 1906. - 52 s.

Rec.: Alastor // *Ateneum.* - 1908, z. 1/2, s. 124-127 ; BIELIŃSKI, J. // *Książka.* - 1907, nr 3, s. 98-99 ; KAŻMIERCZAK, J. // *Dz. Poznański.* - 1906, nr 258, dod. 1, s. 1 ; STRUVE, H. // *Prz. Filozof.* - 1907, z. 2, s. 238-250.

67. LIST do Antoniego Woykowskiego, redaktora Tygodnika Literackiego, z 21 IX 1838 // *Tyg. Lit.* - 1838, nr 32, s. 256 ; nr 33, s. 263-264

Odmowa współpracy z *Tygodnikiem*.

68. OD KS. CZARTORYSKIEGO do Józefa Gołuchowskiego / ogł. Janusz Iwaszkiewicz // *Ateneum Wileńskie*. - 1927, z. 13, 463-465

List z 1823 roku, dotyczący mianowania J. Gołuchowskiego profesorem filozofii na Uniwersytecie w Wilnie.

III. BIBLIOGRAFIA PRZEDMIOTOWA

1. O ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI

69. BAR, A.: Zwolennicy i przeciwnicy filozofii Hegla w polskim czasopiśmiennictwie (1830-1850) // *Arch. do Badania Historii Filozofii w Polsce*. - T. 5 (1933), s. 73-196

70. BARZYKOWSKI, Stanisław. Historia powstania listopadowego / do druku przygotował i kilku uwagami objaśnił AËR. T. 1. - Poznań : nakł. Księgarni Jana Konstantego Żupańskiego, 1883. - S. 239-245 : [J. Gołuchowski]

71. BESSER, S.: Myśliciele polscy o Żydach i żydostwie // *Nasz Prz.* - 1924, nr 268

72. BIELIŃSKI, Z.: Związki akademików w Warszawie // *Kwart. Hist.* - R. 18 (1904), s. 491-523

Ustawy Towarzystwa Akademickiego Czcieli Nauk.

73. BURCHARDT, S. Józef Gołuchowski - William James. - Wilno, 1929

74. BURCHARDT, Stefan: Józef Gołuchowski - William James („Filozofia i życie” - „Pragmatyzm”) // *Alma Mater Vilnensis*. - 1929, z. 8, s. 77-84

75. CHĘDOWSKI, O.: O filozofii // *Haliczanin*. - T. 1 (1830), s. 9-36

Na s. 12-13 wzmianki o Józefie Gołuchowskim; na s. 9 jako motto artykułu myśl J. Gołuchowskiego.

76. CHMIEŁOWSKI, Piotr: Przyczynek do dziejów, życia i działalności Józefa Gołuchowskiego (przeważnie na podstawie rękopiśmiennej) // *Prz. Filozof.* - R. 6 (1903), z. 1, s. 25-39 ; z. 2, s. 127-137 ; z. 3, s. 293-303

Głównie o poglądach filozoficznych; na podstawie listów pisanych do Eleonory Ziemięckiej.

2. Józef Gołuchowski
(Rysował W. Gerson, rytował H. Röber), *Tygodnik Ilustrowany* 1860, nr 20, s. 161.

77. CISZEWSKI, Marian. Gołuchowski Józef (Wojciech) // W: Powszechna Encyklopedia Filozofii. T. 4, Go-Iq. - Lublin, 2003. - S. 35

78. CISZEWSKI, Marian. Gołuchowski (Wojciech) Józef // W: Encyklopedia katolicka. T. 5, Fabbri-Górzyński / pod red. Ludomira Bieńkowskiego [i in.] ; Katolicki Uniwersytet Lubelski, Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. - Lublin, 1989. - S. 1278-1279

79. DICKSTEIN, S. Gołuchowski J. // W: Encyklopedia wychowawcza. T. 4, Falk-Gostyński / pod red. J. T. Lubomirskiego [et al.]. - Warszawa, 1890. - S. 621-626

80. DOBSZEWICZ, Tomasz Jerzy Ejtwid. Wspomnienia z czasów, które przeżyłem. - Kraków, 1883. - S. 85 : [Józef Gołuchowski]

81. DOBSZEWICZ, Tomasz Jerzy Ejtwid. Wspomnienia z czasów, które przeżyłem // *Prz. Pol.* - 1883/1884, t. 4

82. DZIŚ lat temu 21 zakończył życie... // *Echo.* - 1879, nr 261
Wspomnienie.

83. ENCYKLOPEDIA powszechna Ultima Thule / pod red. St. Fr. Michalskiego. T. 4, (Garnieryt - Instancja). - Warszawa, 1931. - S. 165-166 : Gołuchowski Józef, filozof polski

84. ENCYKLOPEDIA powszechna S. Orgelbranda : nowe stereotypowe odbicie. T. 4, (E. - Granada). - Warszawa, 1883. - S. 434 : Gołuchowski (Józef)

85. FAJANS, Maksymilian. Wizerunki polskie. - Warszawa. - 1851-1861
Pierwszy krótki życiorys J. Gołuchowskiego, drukowany za jego życia.

86. FILOZOFIA i myśl społeczna w latach 1831-1864 / wybrał, wstępem opatrzył Andrzej Walicki ; noty bio-bibliograficzne Adam Sikora, Andrzej Walicki ; oprac. tekstów Jan Garewicz. - Warszawa, 1977. - S. 778 : Józef Gołuchowski (1797-1858)

87. G.W.E.: Wstępne myśli o estetyce // *Powsz. Pam. Nauk i Umiejętności.* - T. 2 (1835), s. 36-54

88. GABRYL, Franciszek. Polska filozofia religijna w wieku XIX. T. 2. - Warszawa, 1914. - S. 21-71 : Józef Gołuchowski (1797-1858)

89. GAWECKI, B. J. Polscy myśliciele romantyczni. - Warszawa, 1972. - S. 101-114 : Filozofia a życie. Gołuchowski, Kamieński, Dembowski O J. Gołuchowskim na s. 104-106.

90. GAWECKI, Bolesław J. Gołuchowski Wojciech Józef h. Leliwa (1797-1858) // W: Polski Słownik Biograficzny. T. 8/2 z. 37, Gocman Konrad - Gorski Stefan. - Wrocław ; Kraków ; Warszawa, 1959. - S. 262-264. - Bibliogr.

91. GŁOMBIK, Czesław. Zapomniani krytycy, nieznani filozofowie : rzecz o Aleksandrze Tyszyńskim i Janie Adamskim. - Lublin, 1988. - S. 24 : [Przyczyny usunięcia z Uniwersytetu Wileńskiego]

92. GOŁUCHOWSKI Józef / oprac. G. Korbut // W: Wiek XIX : sto lat myśli polskiej : życiorysy, streszczenia, wyjątki / pod red. Br. Chlebowskiego [i in.]. T. 6, Wypisy nr 704-797. - Warszawa, 1911. - S. 197-208

W tekście pracy także fragment „Dumań nad najwyższymi zagadnieniami człowieka” (1858) - rozdział 69 : Kategoria miłości jest najwyższą kategorią i rozwiązuje najwyższe zagadnienia spekulacji.

93. GOŁUCHOWSKI, Seweryn: [Szanowny redaktorze! Życiorys Józefa Gołuchowskiego...] // *Postęp*. - R. 1 (1859/1860), z. 12, s. 234-235

List do redakcji „Postępu” z 26 VII 1860 r.

94. GRABSKI, Władysław. Historia Towarzystwa Rolniczego 1858-1861 r. T. 1, Historia rozwoju rolnictwa i sprawy włościańskiej w pierwszej połowie XIX wieku. - Warszawa, 1904. - S. 153-179

Na s. 156-157 o publikacjach: „Kwestya włościańska...” i „Rozbiór kwestii włościańskiej...”.

95. H. Sk.: Józef Gołuchowski : gospodarz-filozof // *Jana Jaworskiego Kalendarz Astronomiczno-Gospodarski na Rok Zwyczajny 1860*, s. 23-25

H. Sk. - Skimborowicz H.

W artykule wzmianki o związkach z Garbaczem.

96. HANKIEWICZ, C. Grundzüge der slavischen Philosophie. - Rzeszów, 1873. - S. 42-44

97. HARASSEK, Stefan: Joseph Gołuchowski, sa vie et sa philosophie // *Bulletin International de L'Académie Polonaise des Sciences et des Lettres*. - 1922, s. 22-31

Seria - Cl. Pholol., Cl. Hist. et Pholos.

98. HARASSEK, Stefan. Józef Gołuchowski : zarys życia i filozofii. - Kraków : Kasa im. J. Mianowskiego, 1924. - XXII, 560 s. - (Prace Historyczno-Literackie; nr 22/23)

Rec.: BIELAK, Fr. // *Gł. Narodu*. - 1925, nr 16, s. 3-4 ; HAHN, W. // *Muzeum*. - 1925, s. 238-240 ; ZIELEŃCZYK, A. // *Prz. Hum.* - 1925, s. 219-222 ; UJEJSKI, J. // *Ruch Filozof.* - T. 10 (1926/1927), nr 1/6, s. 19-22 ; ŻÓŁTOWSKI, A. // *Prz. Filozof.* - R. 28 (1925), s. 277-283.

99. HARASSEK, Stefan: Prolegomena do filozofii narodowej Trentowskiego // *Kwart. Filozof.* - T. 11 (1933), z. 3/4, s. 301-331

100. HARASSEK, S.: Zależność Gołuchowskiego od Cholybüusa : [streszcz.] // *Spraw. AU.* - 1917, nr 16

101. HENNEL, Adolf: Józef Gołuchowski : (wspomnienie) // *Gaz. Codz.* - 1859, nr 275, s. 1-4 ; nr 276, s. 1-2

102. HISTORIA nauki polskiej. T. 3, 1795-1862 / red. tomu Jerzy Michalski ; Polska Akademia Nauk. Instytut Historii, Nauki, Oświaty i Techniki. - Wrocław [etc.] : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977. - XXV, [1], 868, [1] s., [61] k. tabl. : il., portr., err.

Z treści: s. 97-99 : [Józef Gołuchowski na Uniwersytecie Wileńskim] ; s. 356-360 : [Józef Gołuchowski].

103. HORODYSKI, Władysław: Józef Gołuchowski, filozof-romantyk // *Prz. Pol.* - R. 46 (1911/1912), z. 4, s. 1-28

104. ILUSTROWANA Encyklopedia Trzaski, Everta i Michalskiego : z wieloma mapami, tablicami i ilustracjami w tekście / oprac. pod red. Stanisława Lama. T. 2, (F-K). - Warszawa, [1927]. - S.288-289 : Gołuchowski Józef

105. JACHIMOWSKI, Tadeusz. Dokumenty do nominacji Józefa Gołuchowskiego profesorem filozofii w Uniwersytecie Wileńskim // *Archiwum Komisji do Badania Historii Filozofii w Polsce*. - T. 2 (1926)

Dokumenty dotyczące oceny programu wykładów Gołuchowskiego i jego stanowiska filozoficznego.

Rec.: SOBOCIŃSKI, Bolesław // *Nowa Książ.* - 1935, z. 3, s. 130 ; ZIELEŃCZYK, A. // *Ruch Filozof.* - T. 13 (1937), nr 5/10, s. 84.

106. JACHIMOWSKI, Tadeusz. Dokumenty do sprawy pozbawienia katedry filozofii J. Gołuchowskiego w Uniwersytecie Wileńskim // *Archiwum Komisji do Badania Historii Filozofii w Polsce*. - T. 5 (1933), s. 1-72

107. JACHIMOWSKI, Tadeusz: Materiały źródłowe w archiwach petersburskich zebrane, a dotyczące mianowania J. Gołuchowskiego profesorem filozofii w Uniwersytecie Wileńskim : [streszcz. ref.] // *Spraw. PAU.* - T. 27 (1922), nr 3, s. 7-11

Sprawozdania z Czynności i Posiedzeń Polskiej Akademii Umiejętności.

108. JACHIMOWSKI, Tadeusz: Sprawa usunięcia Józefa Gołuchowskiego z katedry filozofii w Uniwersytecie Wileńskim // *Spraw. AU.* - 1928, t. 33, nr 3, s. 11-12

109. JANOWSKI, Ludwik. Słownik bio-bibliograficzny dawnego Uniwersytetu Wileńskiego / wydany pod kier. Ryszarda Mienickiego. - Wilno, 1939. - S. 130-133 : Gołuchowski Józef

110. JANOWSKI, Ludwik. Wszechnica Wileńska 1578-1842. - Wilno, 1921 . - S. 15 : [Gołuchowski]

111. JASKÓLSKI, Michał. Społeczeństwo i naród - koncepcja Józefa Gołuchowskiego // W: Historia, idee, polityka : księga dedykowana Profesorowi Janowi Baszkiewiczowi / red. Franciszek Ryszka. - Warszawa, 1995. - S. 210-219

112. JAWORSKI, W.: Polska, wczesna recepcja filozofii Schellinga // *PAL.* - 1987, nr 4, s. 124-131

M.in. w pismach J. Gołuchowskiego.

113. JAWORSKI, Wit. Eklektycy i minimaliści : szkice z dziejów filozofii polskiej początku XIX wieku. - Kraków, 1995. - S. 74-[84] : Polski słuchacz Schellinga

114. JEDYNAK, Stanisław. Etyka w Polsce : słownik pisarzy / bibliogr. oprac. Lech Zdybel. - Wrocław [i in.], 1986. - S. 59-61 : Gołuchowski Józef Wojciech

115. JÓZEF Gołuchowski // *Postęp.* - R. 1 (1859/1860), z. 11, s. 197-199

116. JÓZEF Gołuchowski. - II. // *Gaz. Roln.* - 1863, nr 25, s. 217-218

117. JÓZEF Gołuchowski wg portretu w: M. Fajans, Wizerunki polskie : [zdjęcie] // W: Polscy myśliciele romantyczni / Bolesław Józef Gawecki. - Warszawa, 1972. - S. między 64-65

Przed s. 65.

118. K. Wł. W. Gołuchowski (Józef) // W: Encyklopedia powszechna. T. 10, (Glin.-Guis.). - Warszawa, 1984. - S. 172-173

Reprint wydania z roku 1862.

119. KAMIŃSKI, Aleksander. Polskie Związki Młodzieży (1804-1831). - Warszawa, 1963. - S. 171-120 : Towarzystwo Akademickie Czycieli Nauk

Związek studentów (towarzystwo naukowe) zawiązany na terenie Uniwersytetu; jego założenie wiąże się z osobą J. Gołuchowskiego, który wystąpił z inicjatywą założenia związku.

120. KASPAREK, Franciszek. Udział Polaków w uprawie prawa międzynarodowego // *Gaz. Lwowska*. - 1885, dod. Przew. Nauk. i Lit. - 1885
M.in. o poglądach J. Gołuchowskiego.

121. KICIŃSKI, Bruno: Odpowiedź na artykuły w Nowej Polsce i w Dzienniku Powszechnym umieszczone // *Kur. Pol.* - 1831, nr 476, 464-466

Na s. 465 wzmianka dot. J. Gołuchowskiego - krytyka „Nowej Polski”, która obrażała Gołuchowskiego pisząc, że jest to „chłop filozof” pańszczyzną arystokratom odrabiający”.

122. KIENIEWICZ, Stefan. Sprawa włościańska w powstaniu styczniowym. - Wrocław : Zakład im. Ossolińskich, 1953

W tekście liczne wzmianki o J. Gołuchowskim oraz cytaty z dzieła „Rozbiór kwestii włościańskiej w Polsce i w Rosji w r. 1850” (s. 17, 76, 79, 83, 89, 90, 100).

Na s. 90 wzmianka o Garbacz.

123. KONECZNY, Feliks. Uwaga o Józefie Gołuchowskim // W: Księga pamiątkowa ku uczczeniu 350 rocznicy założenia i 10 wskrzeszenia Uniwersytetu Wileńskiego. T. 1. - Wilno, 1929. - S. 259-270

124. KOSTOŁOWSKI, Erazm. Studia nad kwestią włościańską w latach 1846-1864 : ze szczególnym uwzględnieniem literatury politycznej. - Lwów, 1938. - S. 217-226 : Kierunek stanowo-szlachecki (Józef Gołuchowski)

W tekście publikacji liczne wzmianki o filozofie.

125. KOWALSKA, Aniela. Mochnacki i Lelewel : współtwórcy życia umysłowego Warszawy i kraju 1825-1830. - Warszawa, 1971. - S. 348 : [O ukazie carskim Nowosilcowa]

Z dn. 14 sierpnia 1824 roku, odwołującym Józefa Gołuchowskiego i innych profesorów zwyczajnych (Lelewela, Bobrowskiego i Daniłowicza) z Uniwersytetu Wileńskiego.

126. KOZAKOWSKI, J. K. O kwestii włościańskiej w Królestwie Polskim. - Warszawa, 1860. - S. 145-166

127. KRASIŃSKI, Zygmunt. Listy do Augusta Cieszkowskiego, Edwarda Jaroszyńskiego, Bronisława Trentowskiego. T. 1 / oprac. i wstępem poprzedził Zbigniew Sudolski. - Warszawa, 1988. - S. 614-617 : 10 lipca, Baden, 1851

List do A. Cieszkowskiego; w tekście fragmentu o „Rozbiorze kwestii włościańskiej w Polsce i w Rosji w r. 1850”.

128. KRAUSHAR, Aleksander. Towarzystwo Królewskie Przyjaciół Nauk 1800-1832 : monografia historyczna osnuta na źródłach archiwalnych. Księga III, Czasy Królestwa Kongresowego. Czterolecie przedostatnie 1824-1828 z ilustracjami. - Kraków ; Warszawa : Gebethner i Wolff, 1905

Z treści: s. 46-47 : [kandydat do Towarzystwa Józef Gołuchowski] ; s. 69-74 : [Uniwersytet Wileński] ; s. 153-154 : [List profesora Gołuchowskiego]

W pierwszym fragmencie wzmianka z listu Wincentego hr. Krasieńskiego do St. Staszica w sprawie przyjęcia J. Gołuchowskiego na członka czynnego Towarzystwa; w drugim o mianowaniu J. Gołuchowskiego profesorem nadzwyczajnym na uniwersytecie wileńskim (1 maja 1821 r.), o wykładach na katedrze wileńskiej oraz zarzutach Nowosilcowa i usunięciu z katedry uniwersytetu; we fragmencie trzecim - tekst listu do Towarzystwa Przyjaciół Nauk o wystąpieniu z grona Towarzystwa z powodu dyskusji nad rozprawą „Dumania nad najważniejszymi zadaniami człowieka”, która została nieprzychylnie odebrana.

129. KRAUSHAR, Aleksander. Towarzystwo Królewskie Przyjaciół Nauk 1800-1832 : monografia historyczna osnuta na źródłach archiwalnych. Księga III, Czasy Królestwa Kongresowego. Czterolecie drugie 1820-1824 z ilustracjami. - Kraków ; Warszawa : Gebethner i Wolff, 1904

Z treści: s. 151 : Prof. Józef Gołuchowski, członek Towarzystwa [zdjęcie] ; s. 325 : [Rozprawa Gołuchowskiego].

Ocena dzieła *Die Philosophie in ihrem Verhältnisse...*, dokonana przez hr. Skarbka.

130. KRAUSHAR, Aleksander. Towarzystwo Warszawskie Przyjaciół Nauk 1800-1832 : monografia historyczna osnuta na źródłach archiwalnych. Księga IV, Czasy polistopadowe. Epilog 1831-1836 z ilustracjami. - Kraków ; Warszawa : Gebethner i Wolff, 1906

Z treści: s. 201-202 : [Treść odezwy J. Gołuchowskiego do Towarzystwa Przyjaciół Nauk z 18 maja 1825 r.] ; s. 309 : [Udział członków Towarzystwa w powstaniu listopadowym-26. Józef Gołuchowski] ; s. 405-406 : [Przyjęcie Gołuchowskiego na korespondenta Towarzystwa i Jego rezygnacja].

131. KRZEMIŃSKI, Stanisław. [Józef Gołuchowski] // W: Złota przędza poetów i prozaików polskich. T. 3. - Warszawa, 1886. - S. 208-210

132. KRZYŻTOPÓR, Adam [POTOCKI, Adam Tomasz]. Poranki Karlsbadzkie czyli rozbiór zarzutów, uzupełnień i uwag nad pismem o urządzeniu stosunków rolniczych w Polsce. - Poznań, 1858. - S. 28-32 : [O dziele „O kwestii włościańskiej w Polsce i Rosji”]

133. LAROUSSE du XXe siècle : en six volumes / publ. sous la dir. de Paul Augé. T. 3, E-H. - Paris, 1930. - S. 818 : Gołuchowski (Joseph), philosophe polonais

134. MACIEJOWSKI, Wacław Aleksander. Historia włościan : i stosunków ich politycznych, społecznych i ekonomicznych, które istniały w Polsce od

czasów najdawniejszych aż do drugiej połowy XIX wieku / napisana przez
Wacława Aleksandra Maciejowskiego. - Warszawa : [s. n.], 1874. - [4], 409 s.
Wzmianki na s. 345, 351.

135. MAZUREK, Jerzy: Piewca chrześcijańskiego porządku // *Podróże
i Marzenia*. - 1993, nr (16/17 stycznia), s. 15

136. MAZUREK, Jerzy: Piewca chrześcijańskiego porządku : 140 lat temu
zmarł Józef Gołuchowski // *Tyg. Powsz.* - 1999, nr 1, s. 19

137. MIEDZIŃSKI, Ziemowit: Koncepcja narodu w filozofii Józefa
Gołuchowskiego. - Rez., Sum. // *Zesz. Nauk. / Politechnika Częstochowska.
Nauki Społ.-Ekon.* - 1975, z. 11, s. 71-85

138. MIEDZIŃSKI, Ziemowit: Koncepcja osobowości w filozofii Józefa
Gołuchowskiego. - Zsfassung. // *Arch. Hist. Filoz. Myśli Społ.* - T. 21 (1975),
s. 143-170

139. MIEDZIŃSKI, Ziemowit: O filozofię moralną : na tropach świadomości
narodowej // *Kierunki*. - 1978, nr 34, s. 7
O poglądach.

140. MIEDZIŃSKI, Ziemowit: Stanowisko Józefa Gołuchowskiego wobec
kwestii socjalnych XIX wieku. - Rez., Sum. // *Zesz. Nauk. / Politechnika
Częstochowska. Nauki Społ.-Ekon.* - 1969, z. 5, s. 149-183

141. MIEDZIŃSKI, Ziemowit: Znaczenie prawa rodziny i własności
w filozofii Józefa Gołuchowskiego. - Rez. // *Zesz. Nauk. / Uniwersytet Łódzki,
Ser. I.* - 1972, z. 94, s. 53-66

142. MOCHNACKI, Maurycy. Powstanie narodu polskiego w roku 1830
i 1831. T. 1. - Paryż, 1834. - S. 424-428 : [O Gołuchowskim]

143. MOCHNACKI, Maurycy. Powstanie narodu polskiego w roku 1830
i 1831. T. 1. - Wyd. 3. - Berlin ; Poznań : Księgarnia B. Behr'a, 1863. - 288 s.
W tekście publikacji wzmianki o pobycie na Uniwersytecie Wileńskim.

144. MOCHNACKI, Maurycy. Powstanie narodu polskiego w roku 1830
i 1831. T. 1 / oprac. i przedm. poprzedził Stefan Kieniewicz. - Warszawa, 1984
. - S. 252-254 : [Na Uniwersytecie Wileńskim]

145. NEKROLOGI // *Prz. Pozn.* - T. 26 (1858), s. 377-379 ; // *Wiad. Pol.*
(Paryż). - 1858 z 11 XII ; // *Tyg. Petersburski.* - 1858, nr 92

146. NIEMIRYCZ, Juliusz. Badania filozoficzne tajemnicy życia. Cz. 1, *Historia ducha*. - Warszawa, 1869. - S. 245-247 [J. Gołuchowski]

147. NOWODWORSKI, Michał. Gołuchowski Józef // W: *Encyklopedia kościelna podług teologicznej encyklopedji Wetzera i Weltego z licznymi jej dopełnieniami przy współprawnictwie kilkunastu duchownych i świeckich osób / wyd. przez X. Michała Nowodworskiego*. T. 6, Gabaa-Gyrovagi. - Warszawa, 1875. - S. 278

148. [O „Rozbiorze kwestii włościańskiej w Polsce i w Rosji w r. 1850”] // *Goniec Pol.* - 1851, nr 105 (7 maja)

149. PAMIĘTNIK Wincentego Pola do literatury polskiej XIX wieku, w dwudziestu prelekcjach mianych w radnej Sali miasta Lwowa, stenografowanych pod dyrekcją Lubina Olewińskiego, profesora, stenografji w Uniwersytecie Lwowskim. - Lwów : nakł. autora, 1866. - VIII, 403, [1] s.

Z treści: S. 217-218 : [„stosunek filozofji do życia pojedynczych ludzi i do żywota całych narodów”] ; s. 224-226 : [„Dumania nad najwyższymi zadaniami człowieka i rodu ludzkiego”].

150. PANASIUK, Ryszard. Schelling. - Warszawa, 1988. - S. 126-127 : *Mysł Schellinga w Polsce*
Friedrich Wilhelm Joseph Schelling. We fragmencie m.in. o J. Gołuchowskim.

151. PIERÓG, Stanisław. Maurycy Mochnacki : studium romantycznej świadomości. - Warszawa, 1982. - S. 151-153 : [O Józefie Gołuchowskim]

152. PIROČKINAS, Arnoldas: Trumpai, bet ryškiai sušvites // *Mokslas ir Gyvenimas*. - 1981, nr 6, s. 25-26

153. PO ŚP. Gołuchowskim // *Gaz. Codz.* - 1859, nr 272, s. 1

154. POL, Wincenty. Dzieła wierszem i prozą. T. 8, *Życiorys, Pamiętnik literatury polskiej XIX wieku, Prelekcye o muzyce kościelnej, Pisma pomniejsze*. - Lwów : Nakł. F. H. Richtera, 1877. - XXXII, 446, [3] s.

Z treści: s. 157-158 : [Dzieło Gołuchowskiego] ; s. 162-163 : [Filozofia Józefa Gołuchowskiego].

155. POL, Wincenty. *Pamiętnik do literatury polskiej XIX wieku*. - Lwów, 1866

Z treści: s. 217-218 ; s. 224-226.

156. *POLSKA myśl filozoficzna i społeczna*. - T. 1, 1831-1863. - Warszawa, 1973. - S. 18 : Józef Wojciech Gołuchowski

Notka w przypisie.

157. POMARAŃSKI, Stefan: Do genealogii Józefa Gołuchowskiego // *Rocz. Pol. Tow. Heraldycznego we Lwowie*. - T. 8 (1926/1927), s. 181-188

158. [POWRÓT do Warszawy] // *Kur. Warsz.* - 1831, nr 16, s. 82

159. RELIGIA : encyklopedia PWN. T. 4, Fatum-indiculus / red. nauk. Tadeusz Gadacz, Bogusław Milerski. - Warszawa, 2002. - S. 212-213 : Gołuchowski Józef Wojciech

160. RICKEVIČIUTĖ, K.: J. Goluchovskio veikla Vilniaus universitete. - Rez., Sum. // *Problemos*. - 1972, nr 1, s. 57-63
Działalność filozofa na Uniwersytecie Wileńskim.

161. RUBCZYŃSKI, Witold. Zarys etyki. - Kraków, 1916. - S. 347 : [Informacja o Józefie Gołuchowskim]
W „Krótkim poradniku bibliograficznym”, obejmującym strony 317-357.

162. RYMOWICZ, V. Die Philosophie von Joseph Goluchowski und ihre Abhängigkeit von Schellings Weltanschauung : disseratation zur Erlangung der Doktorwürde von der philosophischen Fakultät der Universität Freiburg (Schweitz). - Freiburg. - 1903. - 117 s.

163. S.G. Gołuchowski // W: Podręczna encyklopedia kościelna. T. 13/14 / oprac. pod kier. ks. ks. Stan. Galla [i in.]. - Warszawa, 1907. - S. 235

164. SCHWEGLER, Albert. Historia filozofji w zarysie / napisana przez Alberta Schweglera ; przeł. na jęz. pol. z czwartego (1860 r.) niem. wyd. i pomn. dodatkiem o filozofji w Polsce przez F. K. - Warszawa, 1863
W dodatku m.in. o Gołuchowskim.

165. SŁOWNIK pseudonimów i kryptonimów pisarzy polskich oraz Polski dotyczących / oprac. Adam Bar ; przy współudz. Wł. Tad. Wisłockiego i Tad. Godłowskiego. T. 3, Wykaz nazwisk pisarzy. - Kraków, 1980. - S. 35 : Gołuchowski, Józef
Prace podpisywał: ***; Autor niewiadomy; Przewor Klemens.

166. STRASZEWSKI, Maurycy. Dzieje filozoficznej myśli polskiej w okresie porozbiorowym. T. 1, Od rozbiorów do roku 1831. - Kraków, 1912. - S. 393-418 : Wykład 8
O J. Gołuchowskim.

167. STRASZEWSKI, Maurycy.: Józef Gołuchowski : [streszcz. ref.] // *Ruch Filozof.* - R. 1 (1911), nr 3, s. 54

168. STRASZEWSKI, Maurycy. Józef Gołuchowski (1797-1858) // W: *Polska filozofia narodowa.* - Kraków, 1921. - S. 107-138

169. STRASZEWSKI, Maurycy. Myśl filozoficzna polska // W: *Polska w kulturze powszechnej : dzieło zbiorowe / pod red. Feliksa Konecznego.* Cz. 1, Ogólna. - Kraków, 1918. - S. 189-241

O Józefie Gołuchowskim na s. 218-221.

170. STRASZEWSKI, Maurycy. O nieznanach pracach Józefa Gołuchowskiego : [streszcz. ref.] // *Ruch Filozof.* - R. 2 (1912), nr 5, s. 99-100

171. STRASZEWSKI, Maurycy. Schelling i Gołuchowski na podstawie nieznanach i nie ogłoszonych dokumentów : [streszcz. ref.] // *Ruch Filozof.* - R. 2 (1912), nr 10, s. 225

172. STRUVE, H.: Die philosophische Literatur in Polen // *Philosophische Monatshefte.* - 1874, z. 10

173. STRUVE, Henryk. Wstęp krytyczny do filozofii : czyli rozbiór zasadniczych pojęć o filozofii : z dodaniem słownika filozoficznego i spisu autorów. - Wyd. 2. - Warszawa, 1898. - S. 486-489 : Znaczenie społeczne filozofii

M.in. o Józefie Gołuchowskim; głównie o niemieckiej rozprawie „Filozofia i życie”.

174. STRUVE, Henryk. Historia logiki jako teorii poznania w Polsce : poprzedzona zarysem jej rozwoju u obcych. - Wyd. 2. - Warszawa, 1911. - S. 259-264 : Józef Gołuchowski

175. STRUVE, Henryk. Wykład systematyczny logiki. - Warszawa, 1870. - S. 278-282 : O Gołuchowskim

176. STRZAŁKOWSKI, Wiesław. Ludzie i idee : od Platona po czasy obecne - wybór esejów. - Londyn : nakł. aut., 1985. - 307 s.

M.in.: Z dziejów polskiej filozofii (J. Gołuchowski).

177. SUCHODOLSKI, Bogdan: Filozofia polska w dobie rozkładu feudalizmu // *Myśl Filozof.* - 1952, nr 1, s. 147-182

Wzmianki na s. 171-174.

178. SZACKI, J. Gołuchowski Józef Wojciech (1797-1858) // W: *Filozofia w Polsce : słownik pisarzy.* - Wrocław [i in.], 1971. - S. 96-99

Z ilustracją.

179. SZELIGA: Proces Filaretów w Wilnie // *Archiwum do Dziejów Literatury i Oświaty w Polsce*. - T. 6 (1890), s. 170-332

180. SZWEGLER, Albert. Historia filozofii w zarysie / przekł. z niem. Franciszek Krupiński. - Warszawa, 1863. - S. 465-471
O filozofii J. Gołuchowskiego.

181. t.: Józef Gołuchowski (w 50 rocznicę zgonu) // *Bluszcz*. - 1908, nr 45, s. 506-507

182. TATARKIEWICZ, Władysław. Historia filozofii. T. 2, Filozofia nowożytna do roku 1830. - Wyd. 17. - Warszawa, 1999. - S. 231-232 : Gołuchowski Józef

183. TATARKIEWICZ, Władysław: Z dziejów filozofii na Wszechnicy Warszawskiej // *Prz. Filozof.* - R. 18 (1915), z. 1/2, s. 197-207

184. TRUCHLIŃSKA, Bogumiła. Filozofia polska : twórcy, idee, wartości : wybrane zagadnienia z dziejów myśli polskiej. - Kielce, 2001. - S. 26 : [Filozofia Józefa Gołuchowskiego]

185. TWARDOWSKI, J.: Zagajenie posiedzenia publicznego Ces. Uniw. Wileńskiego dn. 15 IX 1823 // *Dz. Wileński*. - 1823, t. 3

186. TYBURSKI, Włodzimierz. Józefa Gołuchowskiego program nauczania filozofii moralnej : (przyczynek do dziejów filozofii moralnej w Polsce) // W: *Przybliżanie przeszłości : księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Czesławowi Głombikowi z okazji czterdziestolecia pracy nauczycielskiej / pod red. Józefa Bańki ; przy współudziale Bogusława Szuberta*. - Katowice, 1998. - S. 210-218

187. TYSZYŃSKI, A.: Początki filozofii krajowej : (dalszy ciąg) // *Bibl. Warsz.* - 1850, t. 2, s. 295-323
Wzmianki.

188. URUSKI, S. Sprawa włościańska. T. 1, cz. 2. - Warszawa, 1860. - S. 977-983

189. UZIĘBŁO, Lucyan. Józef Gołuchowski (1797-1858) // W: *Album biograficzne zasłużonych Polaków i Polek wieku XIX / wydane staraniem i nakł. Maryi Chełmońskiej*. T. 1 ; z przedm. Stanisława Krzemińskiego. - Warszawa, 1901. - S. 293-296

190. W.M.: Józef Gołuchowski, znany Polsce... // *Kur. Pol.* - 1831, nr 397, s. 51-52

Majewski W. - O mowach politycznych Gołuchowskiego.

191. WALICKI, Andrzej. Gołuchowski (Wojciech) Józef // W: *Literatura polska : przewodnik encyklopedyczny*. T. 1, A-M. - Warszawa, 1984. - S. 313

192. WARSZAWSKI, O. [Józef Gołuchowski] // W: *Enciclopedia Filosofica*. T. 3. Firenze (1968-1969). - [przedr.] Roma, 1979. - S. 1175-1176

193. WASILEWSKI, Eugeniusz. Filozofia ducha narodu Józefa Wojciecha Gołuchowskiego // W: *Filozofia na Uniwersytecie Wileńskim / praca zbiorowa pod red. Ryszarda Jadcza i Józefa Pawlaka*. - Toruń, 1997. - S. 35-41

194. WASILEWSKI, Eugeniusz: Filozofia ducha narodu Józefa Wojciecha Gołuchowskiego // *Kult. i Eduk.* - 1998, nr 4, s. 57-62

Prace filozoficzne z l. 1818-1822.

195. WĄSIK, Wiktor. Historia filozofii polskiej. T. 2, Romantyzm. - Warszawa, 1966. - S. 154-189 : Filozofia intuicji : Józef Gołuchowski

Życiorys, bibliografia i literatura, artykuły wiedeńskie, rozprawy wiedeńskie, manifest romantyzmu, „Dumania nad najwyższymi zagadnieniami człowieka”, pisma polityczne, społeczne i ekonomiczne, filozofia praktyczna, sąd współczesnych i potomnych o J. Gołuchowskim.

196. WIADOMOŚCI o uczonych // *Gaz. Lit.* - 1922, s. 46

197. WIATOR: Polski słuchacz Schellinga // *PAL*. - 1987, nr 2, s. 133-141

198. WIELKA Encyklopedia Powszechna Ilustrowana. T. 25. - Warszawa, 1900. - S. 350-352 : Gołuchowski Józef

199. [Wmurowanie kamienia memorialnego ku czci Józefa Gołuchowskiego w kościele Ks. Pijarów]. - (Nowiny) // *Gaz. Codz.* - 1860, nr 122, s. 2

200. WOŁOWICZ, Leopold: Józef Gołuchowski // *Ateneum Pol.* - 1908, t. 4, s. 324-328

201. WSPOMNIENIE o Józefie Gołuchowskim // W: *Roczniki polskie z lat 1857-1861*. T. 2, 1858. - Paryż, 1865. - S. 484-487

Pod datą 11 grudnia.

202. WZMIANKI o J. Gołuchowskim // *Nowa Polska*. - 1831, nr 9, s. [2] ; nr 27, s. [3] ; nr 103, s. [3] ; nr 151, s. [4]

203. ZABIEGLIK, Stefan: Józef Gołuchowski - profesor filozofii w Wilnie // *Principia*. - T. 35/36 (2003/2004), s. 123-149

204. ZARYS dziejów filozofii polskiej : 1815-1918 / red. nauk. Andrzej Walicki ; aut. Stanisław Borzym [et al.] - Warszawa, 1983. - S. 17-19 : Józef Gołuchowski

205. ZARYSY filozofii katolickiej w czterech poglądach zawarte. - Warszawa, 1857. - S. 237-312 : Wyjątki z obcych [tzn. innych] autorów uzupełniające nasze poglądy
M.in. J. Gołuchowskiego.

206. ZIELEŃCZYK, Adam: Drogi i bezdroża filozofii polskiej // *Sfinks*. - 1910, t. 10, z. 30, s. 443-454
Na s. 452-453 wzmianki o J. Gołuchowskim.

207. ZIEMIĘCKA, Eleonora. O naturalnym dążeniu człowieka do Boga przez J. Gołuchowskiego // W: *Zarys filozofii katolickiej*. - Warszawa, 1857. - S. 287-297

208. ZIEMIĘCKA, Eleonora. Studien der polnischen Literatur. Die Philosophie. 1 // *Magazin für die Literatur des Auslandes*. - 1860, nr 11

209. ZIEMIĘCKA, Eleonora. Wspomnienie o Józefie Gołuchowskim // W: *Dumania nad najwyższymi zagadnieniami człowieka*. - T. 1. - Wilno, 1861. - S. V-XII

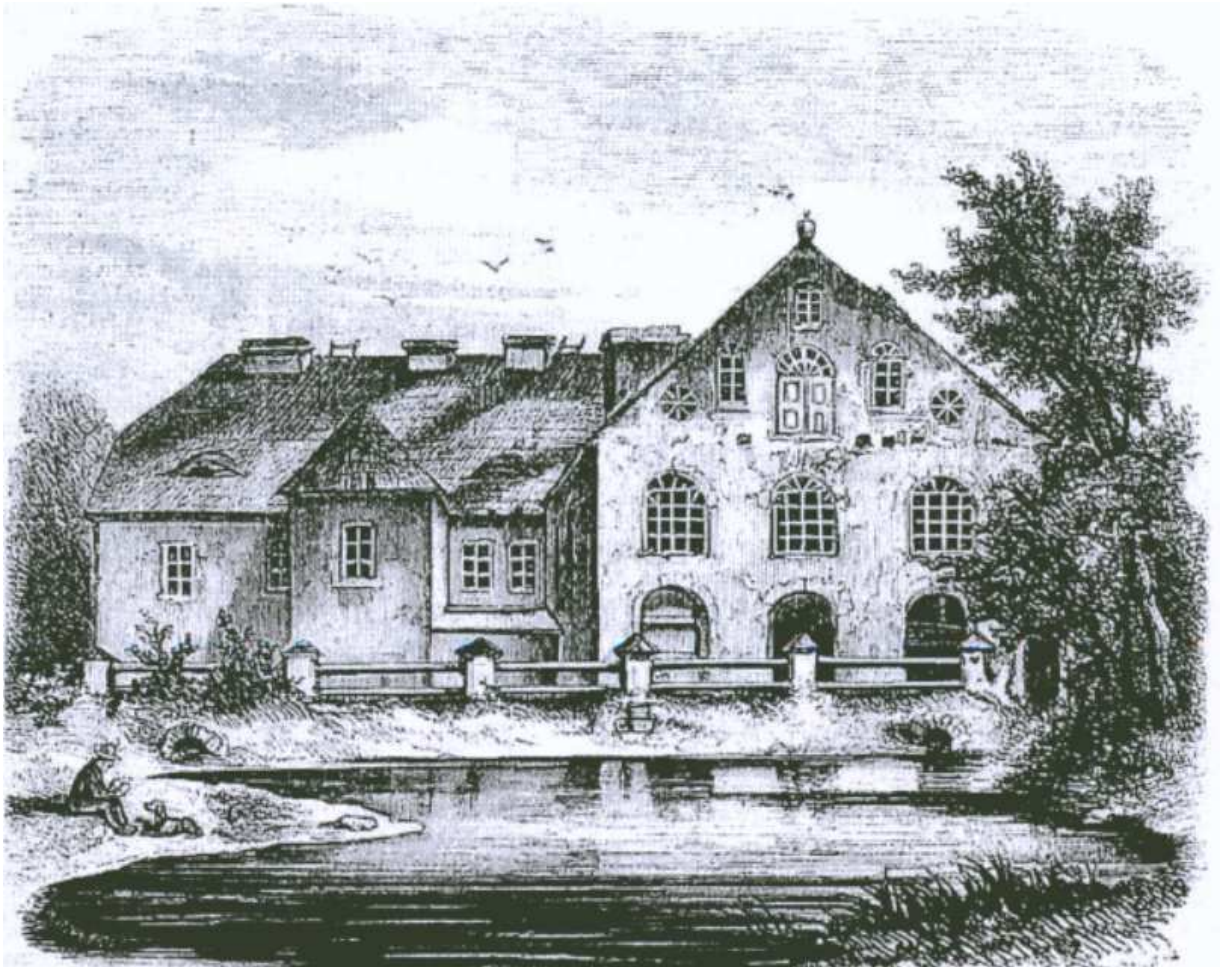
210. ŽUKOWICZ, Płaton: Senator Nowosil'cov i prof. Goluchovskij : èpizod iz istorii Vilenskogo Universiteta 1823-1824 // *Istoričeskij Věstnik*. - R. 8 (1887), t. 29, s. 603-619
Rec.: J.A.M. // *Kwart. Hist.* - T. 2 (1888), s. 287-288 ; KRAUSHAR, A. // *Pam. Tow. Lit. A. Mickiewicza*. - R. 2 (1888), s. 278-282.

2. ZWIĄZKI Z REGIONEM ŚWIĘTOKRZYSKIM

211. ABŁAMOWICZ, Józef Edward : Korrespondencya Gazety Warszawskiej // *Gaz. Warsz.* - 1858, nr 337, s. 4
Wiadomość o śmierci J. Gołuchowskiego w Garbacz.

212. Br. Ch. Garbacz // W: *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. T. 2 / pod red. Filipa Sulimierskiego, Bronisława Chlebowskiego, Władysława Walewskiego. - Warszawa, 1881. - S. 483
Wzmianka o Józefie Gołuchowskim, właścicielu Garbacza.

213. BRYŁA-MAZURKIEWICZ, Monika M.: Józef Wojciech Gołuchowski - filozof z Garbacza (1797-1858). - (Znani czy nieznani?). - II. // *Wiad. Świątokrz.* - 2007, nr 32, s. 11

3. Dom mieszkalny Józefa Gołuchowskiego w Garbaczu
(rysował Kostrzewski, rytował H. Röber), *Tygodnik Ilustrowany* 1860, nr 20, s. 164.

214. Cyprian Baczyński // W: *Pamiętnik Świątokrzyski 1930* / pod red. Aleksandra Patkowskiego = poz. 16

W artykule pt. „Sandomierzenie w setną rocznicę : ze wspomnień i archiwów rodzinnych”.

215. *Dumania nad najwyższymi zagadnieniami...* = poz. 19, 20

216. H. Sk.: *Józef Gołuchowski...* = poz. 95

217. HENNEL, Adolf: *Józef Gołuchowski* // *Tyg. Il.* - 1860, nr 20, s. 161-162 ; nr 21, s. 175-176

218. HUMNICKI, Ignacy: [Wspomnienie pośmiertne] // *Gaz. Warsz.* - 1858, nr 318, s. 1

219. J.R. : [Wspomnienie pośmiertne] // *Gaz. Warsz.* - 1858, nr 333, s. 1

Pisane w Miragonowicach 11 grudnia 1858 roku; w artykule także informacja o śmierci żony Józefa Gołuchowskiego - Magdaleny z Gołuchowskich Gołuchowskiej.

220. KATALOG zabytków sztuki w Polsce. T. 3, Województwo kieleckie / pod red. Jerzego Z. Łozińskiego i Barbary Wolff. Z. 7, Powiat opatowski. - Warszawa : Państwowy Instytut Sztuki. Dział Inwentaryzacji Zabytków, 1959. - [4], 85, [3] s., [80] s. tabl. : il.

Z treści: s. 17 : Garbacz ; s. 35-36 : Momina.

Garbacz - park podworski - informacja o kamiennym, pochodzącym z II połowy XIX wieku, uszkodzonym pomniku Józefa Gołuchowskiego.

Momina - epitafium marmurowe w kościele parafialnym pw. św. Wojciecha.

221. KĘDRACKI, Janusz: Pod skałą dumania : Garbacz. - (Odkrywamy Świętokrzyskie). - Il. // *Gaz. Wybor. Kiel.* - 2007, 31 sierpnia, s. 5 [dod. do *Gaz. Wybor.* Wyd. 1 2007 nr 203]

Związki z Garbaczem; pomnik i tablica epitafijna w kościele.

222. KIENIEWICZ, Stefan. Sprawa włościańska... = poz. 122

223. KRAUSHAR, Aleksander. Towarzystwo Królewskie Przyjaciół Nauk 1800-1832 : monografia historyczna osnuta na źródłach archiwalnych. Księga III, Czasy Królestwa Kongresowego. Ostatnie lata 1828-1830 z ilustracjami. - Kraków ; Warszawa, 1905. - S. 180 : Odezwy i referaty

Wzmianka o złożeniu sprawozdania Towarzystwu przez J. Gołuchowskiego o rozkopywanych w Garbacz „mogiłach przedhistorycznych”.

224. KRAWCZYŃSKI, Świętosław: Filozof i diabły // *Przemiany.* - 1974, nr 11, s. 21-22

225. KWESTYA włościańska w Polsce podług właściwych... = poz. 29

226. (m): Józef Wojciech Gołuchowski // *Wiad. Świętokrz.* - 2008, nr 30, s. 15

227. MAZUREK, Jerzy: Józef Gołuchowski (1797-1858) : piewca chrześcijańskiego porządku. - (Sylwetki związane z regionem). - Bibliogr. s. 54 . - Il. // *Zesz. Sandom.* - Nr 16 (2002), s. 52-54

228. MIROWSKI, Roman. Świętokrzyski album. Cz. 2. - Kielce, 2000 . - S. 110 : Momina - kościół parafialny
Tablica pamiątkowa.

229. OSTROWIEC Świętokrzyski i okolice. Cz. 2, 11 tras wycieczkowych z opisem krajoznawczym : Ćmielowa, Iłży, Kałkowa-Godowa, Krzemionek, Kunowa, Nietuliska, Nowej Słupi, Świętego Krzyża. - Kielce, 1998. - S. 79 : Garbacz

230. OTWARCIE... = poz. 36

231. POPIEL, Paweł. Józef Gołuchowski. - Kraków : W Drukarni C. K. Uniwersytetu Jagiellońskiego, 1860. - 29 s.

232. POPIEL, Paweł. Pisma. T. 2. - Kraków, 1893. - S. 260-281 : Józef Gołuchowski

233. POPIEL, Paweł. Ustęp z opisu życia Józefa Gołuchowskiego // *Rocz. Cesarsko-Królewskiego Tow. Nauk. Krakowskiego*. - T. 27 (1860), s. 43-62

234. RODZINA : herbarz szlachty polskiej. T. 4 / oprac. przez Seweryna Uruskiego ; przy współud. Adama Amilkara Kosińskiego ; wykończony i uzup. przez Aleksandra Włodarskiego. - Warszawa, 1907. - S. 254 : 4) Józef Gołuchowski

235. GOŁUCHOWSKI, Józef. [Opis pogrzebu Kazimierza Tańskiego] // W: Chmielnik - miasto i gmina / Stanisław Rogala. - Kielce, 1998. - S. 32-33

236. GOŁUCHOWSKI, Józef. [Opis pogrzebu Kazimierza Tańskiego] // W: Chmielnik - miasto i gmina / Stanisław Rogala. - Wyd. 2. - Kielce ; Chmielnik, 2003. - S. 39

237. ROZBIÓR kwestii włościańskiej... = poz. 42

238. SIEROŃ, Roman Bogusław: Historia szansą na przyszłość : panorama parafii pw. św. Wojciecha w Mominie. - Il. // *Gość Niedz.* (Sandom.). - 2006, nr 49, s. VIII

We fragmencie „Wielcy ludzie z Mominy” wzmianki o J. Gołuchowskim.

239. TYCZYŃSKI, Zbigniew. Gmina Waśniów : szlakiem dworców / tekst Zbigniew Tyczyński ; trasa rowerowa Ryszard Garus. - Kielce : Agencja „JP”, 2004. - (Świętokrzyskie Atrakcje Turystyczne; 6)

Z treści: s. 21-22 : 33,1 km Garbacz ; s. 22-23 : Józef Gołuchowski (1779-1858) ; s. 23-24 : Dwór i założenia parkowe ; s. 25 : Kościół pw. św. Wojciecha.

240. WIŚNIEWSKI Jan. Dekanat opatowski / opisał Jan Wiśniewski. - Kielce, 2000. - S. 260-261 : J. G. filozofowi chrześcijańskiemu

Nagrobek Józefa Gołuchowskiego i jego żony Magdaleny z Gołuchowskich Gołuchowskiej w kościele parafialnym w Mominie.

241. WORKOWSKI-JAWORSKI, Jan. Waśniów i okolice. - Wrocław : [nakł. autora], 2002. - S. 31-34 : Momina

W tekście fragmentu, na s. 34 o J. Gołuchowskim, a także nagrobku i tablicy jemu poświęconej w kościele parafialnym w Mominie.

242. ZABIEGLIK, Stefan: Z romantycznym uniesieniem : Józef Wojciech Gołuchowski (1797-1858). - Il. // *Teraz.* - 2008, nr 4, s. 8-9

INDEKS OSOBOWY

Indeks zawiera w układzie alfabetycznym nazwiska autorów, opracowujących, redaktorów, recenzentów, tłumaczy autorów wyborów, kryptonimy, pseudonimy oraz hasła osobowe. Liczby odsyłają do numerów pozycji w zrzębie głównym bibliografii.

Objaśnienia skrótów

oprac.	opracował (a)	współpr.	współpraca
przedm.	autor przedmowy	wyb.	wybrał (a)
rec.	autor recenzji	wyd.	wydał (a)
red.	redaktor	zebr.	zebrał (a)
tł.	tłumaczył (a)	zob.	zobacz

AËR oprac. 70
Abłamowicz Józef Edward 211
Adamski Jan 91
Alastor rec. 66
Augé Paul oprac. 133
Autor niewiadomy 165

Br. Ch. 212
Baczyński Cyprian 16, 214
Bandtkie Jerzy Samuel 56
Bańka Józef red. 186
Bar Adam 69 ; oprac. 165 ; zebr. 2-4
Baranowski Henryk 1
Barzykowski Stanisław 70
Baszkiewicz Jan 111
Besser S. 71
Bielak Fr. rec. 98
Bieliński Józef 51-52 ; rec. 66
Bieliński Z. 72
Bieńkowski Ludomir red. 78
Biernacki A. 15
Biernacki Andrzej 31
Borzym Stanisław 204
Bronikowski Ksawery tł. 38
Bryła-Mazurkiewicz Monika M. 213
Burchard Stefan 73-74

Chełmońska Maria wyd. 189
Chędowski O. 75
Chlebowski Bronisław red. 92, 212
Chłapowski Franciszek oprac. 66
Chmielowski Piotr 53, 76 tł. 26, 38 ;
wstęp 38
Cieszkowski August 127
Ciszewski Marian 77-78
Czarkowski Ludwik 17
Czartoryski Adam 54-55, 68
Czetwertyńska Tekla tł. 38

Daniłowicz Ignacy 125
Dembowski Edward 89
Dębicki L. oprac. 54
Dickstein S. 79
Dobszewicz Tomasz Jerzy Ejtwid
80-81

Estreicher Karol 6-7

F.K. wyd. 164
Fajans Maksymilian 85, 117

G.W.E. 87
Gabryl Franciszek 88

Gadacz Tadeusz red. 159
 Gall Stanisław oprac. 163
 Garewicz Jan oprac. 21, 86
 Garus Ryszard 239
 Gawecki Bolesław Józef 89-90, 117
 Głombik Czesław 91, 186
 Godłowski Tadeusz oprac. 165
 Gołuchowska Magdalena 219, 240
 Grabski Władysław 94

H. Sk. 95, 216
 Hahn W. rec. 98
 Hankiewicz C. 96
 Harassek Stefan 8, 55, 97-100
 Hegel Georg Wilhelm Friedrich 69
 Hennel Adolf 101, 217
 Horodyski Władysław 103
 Hube Romuald 60
 Humnicki Ignacy 218

Iwaszkiewicz Janusz 25 ; oprac. 68

J.A.M. rec. 210
 J.R. 219
 Jachimowski Tadeusz 105-108 ;
 oprac. 59
 Jadczyk Ryszard red. 193
 Janowski Ludwik 109-110
 Jaroszyński Edward 127
 Jaskólski Michał 111
 Jaworski J. zob. Workowski-
 Jaworski J.
 Jaworski Wit 26, 112-113
 Jedynak Stanisław 114

K. rec. 36
 K.Wł.W. 118
 Kadler Alicja oprac. 2-4
 Kamieński Henryk Michał 89
 Kamiński Aleksander 119
 Kant Immanuel 19-20
 Kasperek Franciszek 120
 Kaźmierczyk J. rec. 66

Kędracki Janusz 221
 Kiciński Bruno 121
 Kieniewicz Stefan 122, 222 ; oprac.
 144 ; przedm. 144
 Koneczny Feliks 123 ; red. 169
 Kopia H. oprac. 56
 Korbut Gabryel 9 ; oprac. 92
 Kosiński Adam Amilkar współpr.
 234
 Kostołowski Erazm 124
 Kowalska Aniela 125
 Kozakowski J. K. 126
 Kozanecki Tadeusz oprac. 43
 Krasieński Wincenty 128
 Krasieński Zygmunt 127
 Kraushar Aleksander 128-130 ;
 oprac. 61 ; rec. 210
 Krawczyński Świętosław 224
 Krupiński Franciszek tł. 180
 Krzemiński Stanisław 131 ; przedm.
 189
 Krzyżtopór Adam 132

Lam Stanisław red. 104
 Lelewel Joachim 125
 Lubomirski J. T. red. 79

Łoziński Jerzy Z. red. 220

(m) 226
 Maciejewski Wacław Aleksander
 134
 Mahrburg A. rec. 38
 Majewski W. 190
 Majorkiewicz J. rec. 40
 Mazurek Jerzy 135-136, 227
 Mazurkiewicz M. M. zob. Bryła-
 Mazurkiewicz M. M.
 Michalski Jerzy red. 102
 Michalski St. Fr. red. 83
 Miedziński Ziemowit 137-141
 Mienicki Ryszard oprac. 109
 Milerski Tadeusz red. 159

Mirowski Roman 228
 Mochnacki Maurycy 125, 142-144,
 151 ; tł. 11
 Morawski Józef 57, 66

 Niemirydz Juliusz 146
 Nowodworski Michał 147
 Nowosilcow Mikołaj Nikołajewicz
 59, 125, 128, 211

Olewiński Lubin 149

Panasiuk Ryszard 150
 Patkowski Aleksander red. 16, 214
 Pawlak Józef red. 193
 Pieróg Stanisław 151
 Piročkinas Arnoldes 152
 Pol Wincenty 149, 154-155
 Pomarański Stefan 157
 Popiel Paweł 231-233
 Posner Stanisław oprac. 60
 Potocki Adam Tomasz 132
 Przezor Klemens 28, 165

Raczyńska Irena oprac. 3
 Rastawiecki Edward 15, 31
 Rickevičiūtė K. 160
 Rogala Stanisław 235-236
 Rubczyński Witold 161
 Rymowicz V. 162
 Ryszka Franciszek red. 111

S.G. 163
S.Z. oprac. 34
 Sawicka Alicja współpr. 3
 Schelling Friedrich Wilhelm Joseph
 von 38, 40, 113, 150, 162, 171,
 198
 Schwegler Albert 164, 180
 Sieroń Roman Bogusław 238
 Sikora Adam 21, 86
 Skarga Barbara współpr. 3
 Skimborowicz Hipolit 95

 Sobociński Bolesław rec. 105
 Staszic Stanisław 128
 Straszewski Maurycy 166-171
 Struve Henryk 172-175 ; rec. 66 ;
 red. 38
 Strzałkowski Wiesław 176
 Stupkiewicz Stanisław oprac. 5
 Stürmer L. B. 45
 Suchodolski Bogdan 177
 Sudolski Zbigniew oprac. 127 ;
 wstęp 127
 Sulimierski Filip red. 212
 Szacki J. 178
 Szeliga 179
 Szubert Bogusław współpr. 186
 Szwegler A. zob. Schwegler A.

Śliwińska Irmina oprac. 5

t. 181
 Tański Kazimierz 235-236
 Tatarkiewicz Władysław 10, 182-
 183
 Trentowski Bronisław Ferdynand
 99, 127
 Twardowski J. 185
 Tyburski Włodzimierz 186
 Tyczyński Zbigniew 239
 Tyszyński Aleksander 91, 187

 Ujejski J. rec. 98
 Uruski Seweryn 188 ; oprac. 234
 Uziębło Lucyan 189

W.M. 190
 Walewski Władysław red. 212
 Walicki Andrzej 21, 86, 191 ; red.
 204 ; wstęp 21, 86 ; wyb. 21, 86
 Warszawski O. 192
 Wasilewski Eugeniusz 193-194
 Wasylewski St. rec. 52
 Wąsik Wiktor 195
 Wełłański D. tł. 38

Wiator 197
Wierzbowski Teodor zebr. 62-65
Wilkońska Paulina 50
Wisłocki Władysław Tadeusz oprac.
165
Wiśniewski Jan 240
Włodarski Aleksander oprac. 234
Wolff Barbara red. 220
Wołowicz Leopold 200
Workowski-Jaworski Jan 241
Woykowski Antoni 67

Wróblewski N. rec. 36, 57
Zabieglik Stefan 203, 242
Zdybel Lech oprac. 114
Zieleńczyk A. 206 ; rec. 98, 105
Ziemięcka Eleonora 53, 76, 207-209
; rec. 19
Żukowicz Płaton 210
Żółtowski A. rec. 98

*** 165

WYKAZ ŹRÓDEŁ, Z KTÓRYCH PRZEJĘTO ILUSTRACJE

S. tytułowa. UZIĘBŁO, Lucyan. Józef Gołuchowski (1797-1858) // W: Album biograficzne zasłużonych Polaków i Polek wieku XIX / wydane staraniem i nakł. Maryi Chełmońskiej. T. 1 ; z przedm. Stanisława Krzemińskiego. - Warszawa, 1901. - S. 293.

1. *Dumania nad najwyższymi zagadnieniami człowieka, poprzedzone historycznym rozwinięciem głównych systematów filozoficznych od Kanta do najnowszych czasów* (Wilno 1861) - s. 18.

2. Józef Gołuchowski. Rysował W. Gerson, rytował H. Röber), *Tygodnik Ilustrowany* 1860, nr 20, s. 161.

3. Dom mieszkalny Józefa Gołuchowskiego w Garbaczach. Rysował Kostrzewski, rytował H. Röber), *Tygodnik Ilustrowany* 1860, nr 20, s. 164.